

Īpašais ziņojums

Augu aizsardzības līdzekļu ilgtspējīga lietošana: ierobežots progress risku novērtēšanā un samazināšanā

EIROPAS
REVĪZIJAS
PALĀTA

Saturs

	Punkts
Kopsavilkums	I-X
Ievads	01-08
ES politika augu aizsardzības līdzekļu jomā	01-08
Revīzijas tvēruma un pieeja	09-11
Apsvērumi	12-63
Augu aizsardzības līdzekļu ilgtspējīgas lietošanas sākums bija lēns	12-20
Pirmie pasākumi direktīvas praktiskā īstenošanā tika veikti ar kavēšanos	12-16
Komisijas rīcība kopš 2016. gada ir pastiprināta	17-20
ES rīcība nenodrošina pietiekamus stimulus lauksaimniekiem, lai viņi pieņemtu integrētās augu aizsardzības principus	21-43
Komisija un dalībvalstis veicina IAA, bet izpildes panākšana ir vāja	21-27
Kopējā lauksaimniecības politika nepietiekami veicina IAA īstenošanu	28-35
Neķīmisko metožu skaits pieaug, bet zemas riska pakāpes AAL ir maz	36-43
Komisija tikai 2019. gadā sāka aprēķināt ES mēroga riska indikatorus augu aizsardzības līdzekļu izmantošanai	44-63
Dalībvalstis veic aktīvo vielu uzraudzību ūdenī, bet ES mēroga datu par AAL lietošanu nav	44-52
ES mēroga AAL riska indikatoru lietderīgums ir ierobežots	53-63
Secinājumi un ieteikumi	64-74

Pielikumi

I pielikums. Galvenie ES noteikumi par augu aizsardzības līdzekļiem

II pielikums. Galvenie pasākumi augu aizsardzības līdzekļu drošības novērtēšanā Eiropas Savienībā

III pielikums. Integrētās augu aizsardzības vispārīgie principi, kas noteikti direktīvas III pielikumā

Termini un saīsinājumi

Komisijas atbildes

Revīzijas darba grupa

Laika skala

Kopsavilkums

I Augu aizsardzības līdzekļi (AAL) ir pesticīdi, ko lauksaimnieki izmanto, lai pasargātu kultūraugus no kaitīgajiem organismiem, kaitēkļiem un slimībām. Augu aizsardzības līdzekļos izmantoto aktīvo vielu pārdošanas apjoms Eiropas Savienībā pārsniedz 350 000 tonnu gadā. AAL var ietekmēt ūdens un augsnes kvalitāti, bioloģisko daudzveidību un ekosistēmas, un atliekvielu veidā tie var nonākt pārtikā.

II Kopš 1991. gada ES ir veidojusi tiesisko regulējumu, lai atļautu izmantot AAL, veicinātu to ilgtspējīgu lietošanu un samazinātu risku, ko AAL lietošana rada cilvēku veselībai un videi. Komisija apstiprina aktīvās vielas, kuras var izmantot dalībvalstīs atļautajos AAL, un pārbauda, vai dalībvalstis īsteno attiecīgos ES tiesību aktus. Tā arī veicina augu integrētu aizsardzību, lai mudinātu pirms AAL lietošanas kaitīgo organismu apkarošanai izvēlēties preventīvas, dabiskas vai citas neķīmiskas metodes.

III Komisija pašlaik izvērtē šajā politikas jomā pieņemtos tiesību aktus, ņemot vērā sabiedrības un Parlamenta pieaugošās bažas par risku, kas saistīts ar pesticīdu lietošanu. Mūsu darba mērķis bija šo procesu papildināt.

IV Galvenais mērķis bija novērtēt, vai ES rīcības rezultātā ir samazinājies ar AAL lietošanu saistītais risks. Komisija un dalībvalstis ir veikušas pasākumus, lai veicinātu augu aizsardzības līdzekļu ilgtspējīgu izmantošanu. Tomēr mēs konstatējām, ka ir panākts ierobežots progress ar AAL lietošanu saistīto risku mērīšanā un samazināšanā. Mūsu darbs parādīja, ka ES rīcība, kas vērsta uz AAL ilgtspējīgu lietošanu, tika uzsākta lēni, un tas ļāva mums atklāt nepilnības spēkā esošajā ES regulējumā, kā tas izklāstīts šajā ziņojumā.

V Mēs pētījām, vai ES tiesību akti nodrošināja efektīvus stimulus, lai samazinātu atkarību no AAL. Saskaņā ar ES noteikumiem lauksaimniekiem ir jāpiemēro integrētās augu aizsardzības principi, proti, AAL būtu jāizmanto tikai tad, ja profilakse un citas metodes nedod rezultātus vai nav efektīvas. Lai gan integrētās augu aizsardzības principi lauksaimniekiem ir jāpiemēro obligāti, šis process viņiem nav jādokumentē un izpildes panākšana ir vāja.

VI Kopējā lauksaimniecības politika var palīdzēt atbalstīt AAL ilgtspējīgu lietošanu, piemēram, izmantojot obligātas saimniecību konsultatīvās sistēmas un sniedzot finansiālu atbalstu tādiem pasākumiem kā bioloģiskā lauksaimniecība un vides shēmas. Kopējā lauksaimniecības politikā paredzēto maksājumu sasaiste ar juridiskajām prasībām var palīdzēt panākt šo noteikumu izpildi, bet pašlaik integrētās augu aizsardzības principu piemērošana nav priekšnoteikums, lai saņemtu maksājumus saskaņā ar kopējo lauksaimniecības politiku.

VII Integrētās augu aizsardzības principu piemērošanā lauksaimniekiem var palīdzēt piekļuve alternatīvām metodēm un līdzekļiem ar zemāku risku. ES 2009. gadā izveidoja “zemas riska pakāpes AAL” kategoriju, bet līdz šim lietošanai ir bijuši pieejami tikai daži no tiem.

VIII Mēs pētījām, vai Komisija un dalībvalstis novērtēja ar AAL lietošanu saistīto risku un ietekmi uz vidi, un konstatējām, ka savāktie un pieejamie dati nebija pietiekami, lai uzraudzība būtu efektīva. Pieejamā ES statistika par AAL pārdošanas apjomiem tiek apkopota pārāk augstā līmenī, lai tā būtu noderīga, un statistikas dati par AAL lietošanu lauksaimniecībā nav salīdzināmi.

IX Komisija 2019. gada novembrī publicēja aplēses par diviem jauniem saskaņotiem riska indikatoriem. Neviena no indikatoriem neparāda, cik sekmīgi ar direktīvu ir sasniegts ES mērķis saistībā ar AAL ilgtspējīgu izmantošanu.

X Pamatojoties uz šiem konstatējumiem, mēs iesakām Komisijai:

- 1) pārbaudīt, vai dalībvalstis pārveido integrētās augu aizsardzības vispārīgos principus praktiskos kritērijos un vai tās šo kritēriju izpildi pārbauda saimniecību līmenī, ļaujot tos sasaistīt ar maksājumiem saskaņā ar kopējo lauksaimniecības politiku laikposmā pēc 2020. gada;
- 2) pārskatot tiesību aktus, uzlabot statistikas datus par AAL, lai padarītu tos pieejamākus, noderīgākus un salīdzināmākus;
- 3) lai novērtētu virzību uz politikas mērķu sasniegšanu, uzlabot saskaņotos riska indikatorus vai izstrādāt jaunus, ņemot vērā AAL lietošanu.

Ievads

ES politika augu aizsardzības līdzekļu jomā

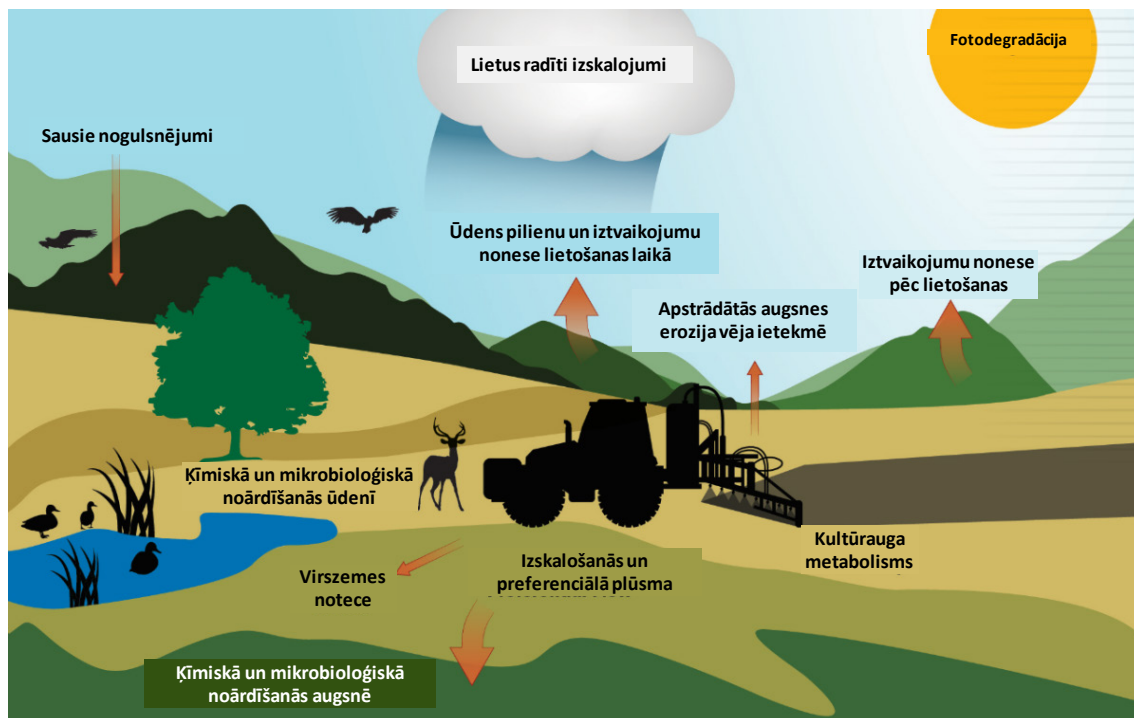
01 Augu aizsardzības līdzekļi (AAL) ir pesticīdi, ko izmanto, lai apkarotu kaitīgos organismus, kaitēkļus un slimības, ietekmētu augu dzīvības procesus, saglabātu augu produktus, iznīcinātu nevēlamus augus vai augu daļas vai novērstu to augšanu. AAL ietver insekticīdus, fungicīdus un herbicīdus.

02 AAL lietošana var radīt spiedienu uz vidi — tā var apdraudēt gruntsūdeņu un virszemes ūdeņu kvalitāti, augsnes kvalitāti, bioloģisko daudzveidību, ekosistēmas un cilvēku veselību, atliekvielu veidā nonākot pārtikā. AAL, ar ko apsmidzina laukus, var nonākt apkārtējā zemē un ūdenī (sk. [1. attēlu](#)). AAL ietekmē augus un dzīvniekus un var veicināt bioloģiskās daudzveidības zudumu¹, ietverot kukaiņu populāciju samazināšanos. Piemēram, Starpvaldību zinātnes un politikas platforma bioloģiskās daudzveidības un ekosistēmu pakalpojumu jomā ir atzinusi AAL par vienu no apputeksnētāju populācijas samazināšanās veicinātājiem².

¹ F. Geiger u. c., “Persistent negative effects of pesticides on biodiversity and biological control potential on European farmland”, *Basic and Applied Ecology*, Elsevier GmbH, 2010. g., 97.–105. lpp.

² IPBES, “The assessment report on pollinators, pollination and food production”, Starpvaldību zinātnes un politikas platformas bioloģiskās daudzveidības un ekosistēmu pakalpojumu sekretariāts, Bonna, Vācija, 2016. g.

1. attēls. Kā AAL var radīt spiedienu uz vidi

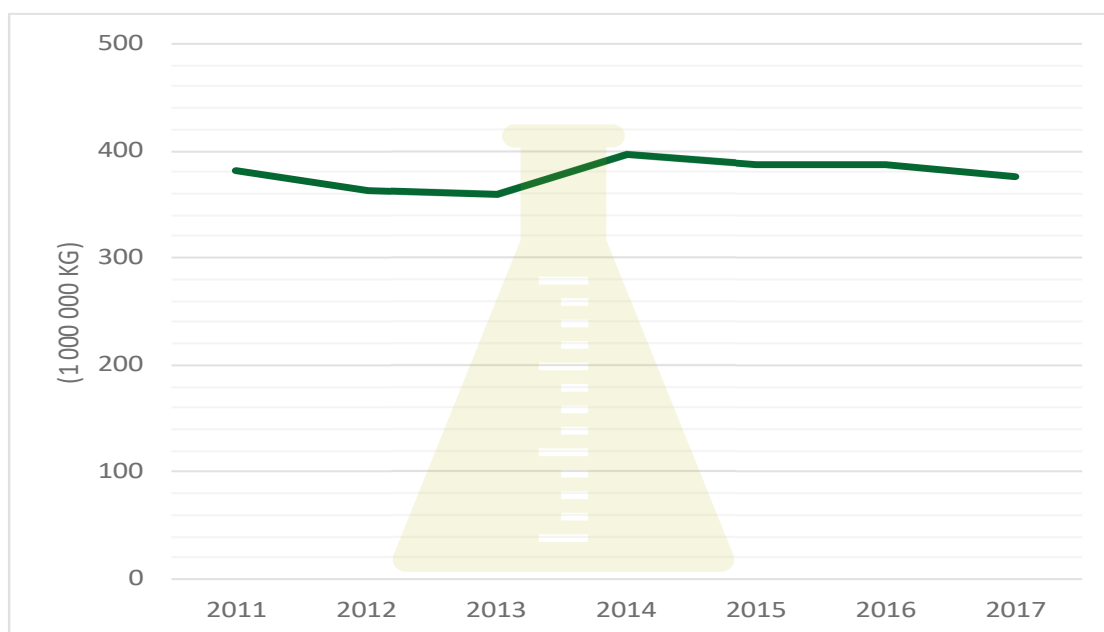

Avots: R. L. Clearwater, T. Martin un T. Hoppe (red.), "Environmental sustainability of Canadian agriculture: Agri-environmental indicator report series – Report #4", Agriculture and Agri-Food Canada, Otava, 2016. g., 155. lpp.

03 Kopš 1991. gada Eiropas Savienībai ir bijuši kopīgi noteikumi par AAL atļauju piešķiršanu un lietošanu (pirms tam dalībvalstīm bija savi tiesību akti). Svarīgākie ES tiesību akti attiecībā uz AAL ir norādīti [I pielikumā](#). Visiem AAL tiek piemērota divpakāpju atļaujas piešķiršanas procedūra: vispirms Komisija apstiprina aktīvās vielas, un pēc tam dalībvalstis var piešķirt atļauju apstiprinātu aktīvo vielu saturošo AAL komerciālo formu lietošanai (sk. [II pielikumu](#)). ES apstiprināšanas kritēriji paredz, ka AAL nav nekādas kaitīgas ietekmes uz cilvēku un dzīvnieku veselību un nekādas nevēlamas iedarbības uz vidi.

04 Dalībvalstis regulāri sniedz Komisijai statistikas datus par AAL, un *Eurostat* reizi gadā publicē ES statistiku par aktīvajām vielām, ko satur pārdotie AAL³. **2. attēlā** ir redzams, ka AAL izmantoto aktīvo vielu kopējais pārdošanas apjoms Eiropas Savienībā pēdējos gados ir saglabājies samērā stabils. Tomēr AAL pārdošanas apjoms tieši nekorelē ar riskiem un ietekmi, kas saistīta ar to lietošanu. AAL radītais risks un ietekme mainās atkarībā no aktīvajām vielām, kā arī no to sastāva un no tā, kur, kad un kā lietotāji tos praktiski izmanto.

2. attēls. AAL izmantoto aktīvo vielu kopējais pārdošanas apjoms (ES-28)

Avots: ERP, pamatojoties uz *Eurostat* tīmekļa vietnē pieejamajiem datiem (datu kopa izgūta 22.7.2019.). Šie dati neietver konfidenciālu informāciju, kas saskaņā ar *Eurostat* aplēsi veido < 3 % no pārdošanas apjoma pilnā datu kopā.

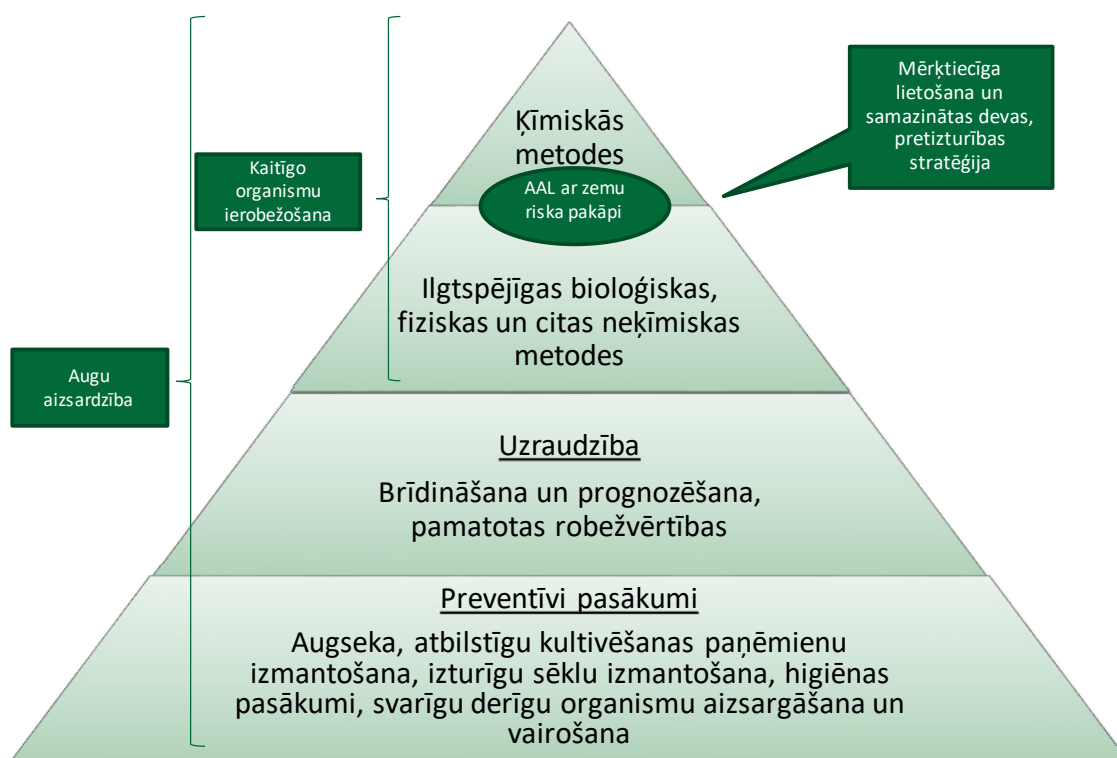
05 Ar 2009. gada direktīvu par pesticīdu ilgtspējīgu lietošanu⁴ (“direktīva”) tika izveidota sistēma, lai panāktu AAL ilgtspējīgu lietošanu, samazinot AAL lietošanas radīto risku un ietekmi uz cilvēku veselību un vidi un veicinot integrēto augu aizsardzību (IAA).

³ Šajā ziņojumā “pārdotie” nozīmē “laisti tirgū” atbilstoši definīcijai 3. panta 9. punktā Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 21. oktobra Regulā (EK) Nr. 1107/2009 par augu aizsardzības līdzekļu laišanu tirgū, ar ko atceļ Padomes Direktīvas 79/117/EEK un 91/414/EEK.

⁴ Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 21. oktobra Direktīva 2009/128/EK, ar kuru nosaka Kopienas sistēmu pesticīdu ilgtspējīgas lietošanas nodrošināšanai.

06 IAA jēdziens radās pagājušā gadsimta septiņdesmitajos gados, un tas īpaši attiecas uz kaitēkļu invāzijas profilaksi, izmantojot ilgtspējīgu lauksaimniecības praksi, tādu kā augseka, kurā nomaina dažādas kultūras, un pret kaitēkļiem izturīgu sēklu izmantošana. IAA ietver arī kaitīgo organismu uzraudzību un tādu pamatotu robežvērtību noteikšanu, kas palīdz noteikt, vai un kad ir vajadzīgi kaitīgo organismu ierobežošanas pasākumi. Salīdzinājumā ar AAL regulāru lietošanu IAA ir videi draudzīgāka pieeja, kas apvieno uz “veselo saprātu” balstītas darba metodes. IAA palīdz samazināt atkarību no AAL: piemērojot IAA principus, lauksaimnieki ķīmiskos AAL lieto tikai vajadzības gadījumā, kad ir izsmeltas preventīvas, fiziskas, bioloģiskas vai citas neķīmiskas kaitēkļu ierobežošanas metodes (sk. **3. attēlu**). IAA ir Eiropas Savienības AAL politikas svarīga daļa, kas kļuva obligāta 2014. gadā⁵.

3. attēls. Integrētās augu aizsardzības (IAA) principi

Avots: ERP, pamatojoties uz Direktīvas 2009/128/EK III pielikumu.

⁵ Direktīva, 14. panta 4. punkts.

07 Alternatīvu metožu veicināšana un zemāka riska produktu pieejamība var atbalstīt ilgtspējīgāku kaitēkļu apkarošanu. Ar 2009. gada AAL regulu⁶ ("AAL regula") tika ieviests zemas riska pakāpes AAL jēdziens. Lai AAL atļautu lietot kā AAL ar zemu riska pakāpi, tas var saturēt tikai aktīvās vielas, kas apstiprinātas kā vielas ar zemu riska pakāpi⁷, un tā sastāvā nedrīkst būt neviena "viela, kas izraisa bažas". Līdz 2019. gada septembrim 16 aktīvās vielas tika apstiprinātas kā vielas ar zemu riska pakāpi (3 % no apstiprinātajām aktīvajām vielām). Turklāt ar AAL regulu tika ieviests "pamatvielu" jēdziens. ES ir apstiprinājusi 20 šādu vielu, kuras galvenokārt izmanto citiem nolūkiem, nevis augu aizsardzībā (piemēram, pārtikā).

08 Gan Komisijai, gan dalībvalstīm, gan arī AAL lietotājiem (piemēram, lauksaimniekiem) ir sava loma ES AAL politikā. **4. attēlā** ir izklāstīti daži no galvenajiem pienākumiem, kas attiecas uz šā ziņojuma tvērumu.

4. attēls. Galvenie pienākumi saistībā ar ES AAL politiku

Eiropas Komisija

- Veselības un pārtikas nekaitīguma ģenerāldirektorāts (SANTE ĢD) atbild par ES politiku AAL jomā: tas sagatavo Komisijas lēmumus par to, vai apstiprināt augu aizsardzības līdzekļos izmantotās aktīvās vielas, un veic revīzijas, lai nodrošinātu, ka dalībvalstis pienācīgi īsteno attiecīgos ES tiesību aktus.

Dalībvalstis

- Dalībvalstis piešķir atļaujas AAL lietošanai to teritorijās. Tās atbild par direktīvas īstenošanu, un tām ir jāizstrādā valsts rīcības plāni, kuros izskaidrots, kā tās plāno samazināt ar AAL lietošanu saistīto risku un ietekmi, norādot kvantitatīvus mērķus un termiņus.

Lauksaimnieki

- Lauksaimniekiem ir jāpiemēro labas augu aizsardzības prakses principi, AAL lietojot saskaņā ar marķējumā sniegtajiem norādījumiem, un jāievēro direktīva, tostarp IAA principi.

Avots: ERP.

⁶ Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 21. oktobra Regula (EK) Nr. 1107/2009 par augu aizsardzības līdzekļu laišanu tirgū, ar ko atceļ Padomes Direktīvas 79/117/EEK un 91/414/EEK.

⁷ AAL regulas II pielikuma 5. punktā ir izklāstīti ES kritēriji attiecībā uz vielām ar zemu riska pakāpi.

Revīzijas tvērums un pieeja

09 Mēs nolēmām veikt revīziju par ES politiku AAL jomā, jo sabiedrības un mūsu ieinteresēto personu (tostarp Eiropas Parlamenta) interese par to pieaug. Komisija pašlaik izvērtē šajā politikas jomā pieņemtos tiesību aktus, un mēs ceram, ka mūsu ziņojums šo novērtējumu papildinās.

10 Mūsu galvenais mērķis bija novērtēt, vai ES rīcības rezultātā ir samazinājies ar AAL lietošanu saistītais risks, koncentrējoties uz laikposmu pēc 2009. gadā veiktās ES AAL regulējuma pārskatīšanas (attiecināmo galveno ES noteikumu sarakstu sk. [I pielikumā](#)). Lai atbildētu uz šo jautājumu, mēs pētījām, vai:

- ES regulējums nodrošina stimulus, lai samazinātu atkarību no AAL, tostarp panākot IAA īstenošanu un atturot no “standarta” un augstākas riska pakāpes AAL lietošanas, un vai
- Komisija un dalībvalstis novērtē ar AAL lietošanu saistīto risku un ietekmi uz vidi. Mēs necentāmies atkārtoti analizēt zinātniskos novērtējumus par AAL.

11 Revīziju veicām no 2019. gada februāra līdz septembrim. Revīzijas darbs ietvēra strukturētas pārrunas Komisijā (Veselības un pārtikas nekaitīguma ģenerāldirektorātā, Lauksaimniecības un lauku attīstības ģenerāldirektorātā, Vides ģenerāldirektorātā un Eurostat) un Eiropas Pārtikas nekaitīguma iestādē, kā arī dokumentu pārbaudes un informatīvus apmeklējumus trīs dalībvalstīs (Francijā, Lietuvā un Nīderlandē). Mēs izraudzījāmies šīs dalībvalstis, pamatojoties uz ģeogrāfiskajām zonām (ziemeļi, dienvidi un centrs)⁸, lai atspoguļotu atšķirības lauksaimniecības praksē un apstākļos, kā arī centienos samazināt ar AAL lietošanu saistīto risku (IAA veicināšana, pētniecība, finansiālais atbalsts) un atļauto zemas riska pakāpes AAL skaitā. Mēs apmeklējām Šveici, lai saprastu, kā valsts, kas nav ES dalībvalsts, ar IAA saistītos nosacījumus iekļauj tiešajos maksājumos lauksaimniekiem. Ticamības deklarācijas vajadzībām mēs izskatījām 18 dalībvalstu valsts rīcības plānus⁹, kas saistīti ar AAL lietošanas riska samazināšanu, un lauku attīstības programmas 2014.–2020. gadam attiecībā uz pasākumiem, kas saistīti ar AAL un IAA, un iztaujājām pēc nejaušības principa izvēlētos 33 lauksaimniekus.

⁸ Ģeogrāfiskās zonas ir noteiktas AAL regulas I pielikumā.

⁹ Visus 18 pārskatītos valstu rīcības plānus, ko līdz 2019. gada jūnijam Komisijai iesniedza šādas dalībvalstis: Austrija, Beļģija, Čehijas Republika, Dānija, Francija, Igaunija, Īrija, Kipra, Lietuva, Luksemburga, Malta, Polija, Portugāle, Rumānija, Slovēnija, Somija, Spānija un Zviedrija.

Apsvērumi

Augu aizsardzības līdzekļu ilgtspējīgas lietošanas sākums bija lēns

Pirmie pasākumi direktīvas praktiskā īstenošanā tika veikti ar kavēšanos

12 Ar 2009. gada direktīvu tika izveidota sistēma, lai panāktu AAL ilgtspējīgu lietošanu un veicinātu IAA, tostarp izmantojot alternatīvas pieejas un neķīmiskas metodes. Dalībvalstīm tika doti divi gadi, lai direktīvu transponētu valsts tiesību aktos¹⁰.

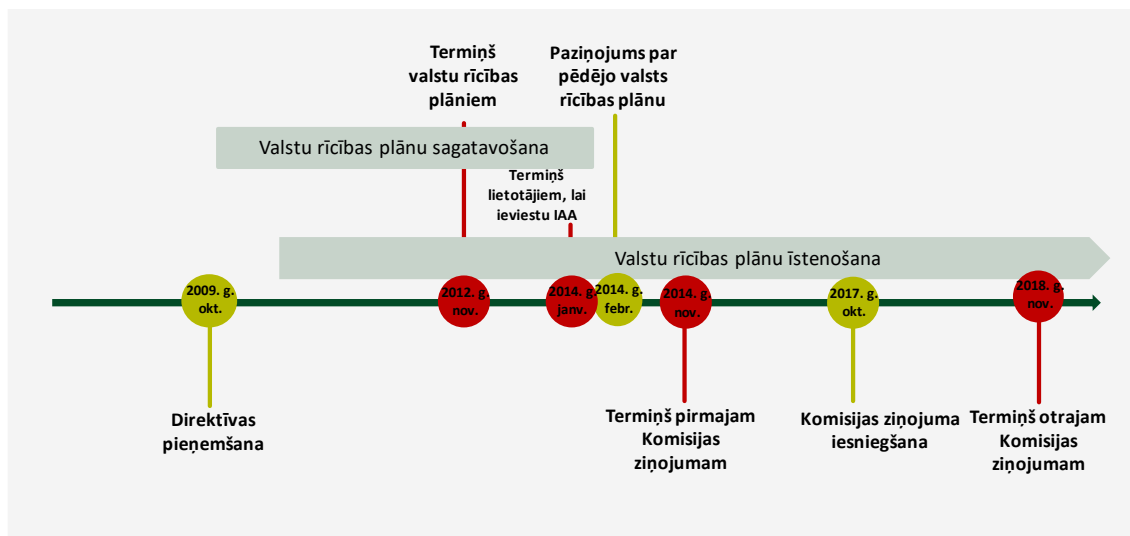
13 Komisija pārbaudīja transponēšanas savlaicīgumu un uzsāka pārkāpuma procedūras pret abām dalībvalstīm¹¹, kuras līdz 2012. gadam šo direktīvu vēl nebija transponējušas. Tomēr Komisija nepārbaudīja dalībvalstu veiktās transponēšanas pilnīgumu vai pareizību. Piemēram, mēs konstatējām, ka, lai gan Francija veica pasākumus, lai īstenotu direktīvu, ietverot IAA veicināšanu, IAA prasības Francijas tiesību aktos nav transponētas.

14 Līdz 2012. gada 26. novembrim dalībvalstīm bija jā sagatavo valstu rīcības plāni, cita starpā izklāstot kvantitatīvos mērķus, mērķlielumus un termiņus ar AAL lietošanu saistītā riska un ietekmes samazināšanai. **5. attēlā** ir parādīti galvenie notikumi un termiņi direktīvas praktiskai īstenošanai.

¹⁰ Direktīva, 23. pants.

¹¹ Bulgārija un Luksemburga.

5. attēls. Galveno notikumu termiņi un faktiskais laiks

Avots: ERP, pamatojoties uz direktīvu un Komisijas dokumentiem.

15 Lai gan tikai trešdaļa dalībvalstu savus rīcības plānus Komisijai iesniedza atbilstoši termiņam, visas dalībvalstis tos iesniedza līdz 2014. februārim. Komisija nosūtīja brīdinājuma vēstules visām dalībvalstīm, norādot uz nepilnībām pirmajos valstu rīcības plānos un uz problemātiskajām jomām direktīvas īstenošanā. Pirmo ziņojumu Eiropas Parlamentam un Padomei¹², kas bija jāiesniedz 2014. gada novembrī, Komisija iesniedza tikai 2017. gada oktobrī.

16 Ik pēc pieciem gadiem dalībvalstīm ir jāpārskata un vajadzības gadījumā jāatjaunina savi rīcības plāni. Pārskatīšanas termiņi ir atkarīgi no sākotnējo plānu iesniegšanas laika un var būt periodā no 2016. līdz 2019. gadam, jo sākotnējos valstu rīcības plānus dalībvalstis Komisijai iesniedza dažādos datumos. Gandrīz trīs ceturtdaļas dalībvalstu uz individuālajiem termiņiem balstīto pārskatīšanu veica novēloti (11 no tām kavējās vairāk nekā gadu). Revīzijas laikā Komisija gatavoja otro ziņojumu (kas bija jāiesniedz 2018. gada novembrī) Eiropas Parlamentam un Padomei.

Komisijas rīcība kopš 2016. gada ir pastiprināta

17 Kopš 2016. gada Komisija ir pastiprinājusi rīcību, lai veicinātu un panāktu direktīvas īstenošanu. Komisijas iniciatīvas ietver valstu rīcības plānu novērtēšanu un to darbību uzraudzību, ko dalībvalstis veic, lai direktīvu īstenotu praksē.

¹² Komisijas ziņojumu (COM(2017) 587 final) var lejupielādēt tās tīmekļa vietnē:
https://ec.europa.eu/food/plant/pesticides/sustainable_use_pesticides_en.

18 Lai savāktu informāciju par direktīvas īstenošanu, Komisija dalībvalstīm nosūtīja anketu un sešas no tām apmeklēja. Pārskata ziņojumā¹³ ir apkopoti galvenie konstatējumi, sniegti labas prakses piemēri saistībā ar tādām jomām kā ūdens aizsardzība, apmācība un IAA un norādīti galvenie šķēršļi, ar kuriem, īstenojot direktīvu, saskaras dalībvalstis. Vairākas dalībvalstis ziņoja par grūtībām, pārbaudot IAA piemērošanu, un par finansiāli dzīvotspējīgu, efektīvu un neķīmisku kontroles metožu trūkumu kā iemesliem, kuri kavē IAA praktisku īstenošanu. 2018. gadā Komisija faktu vākšanas apmeklējumu vietā ieviesa atbilstības revīzijas un sāka sniegt ieteikumus dalībvalstīm un pieprasīt tām veikt korektīvus pasākumus.

19 Komisija regulāri aicina dalībvalstu iestādes uz sanāksmēm, lai apspriestu direktīvas īstenošanu. AAL ilgtspējīgas lietošanas jautājumu risināšanai tā ir izveidojusi tīmekļa portālu, kurā ir atrodama svarīga informācija, valstu rīcības plāni un saites uz dalībvalstu oficiālajām tīmekļa vietnēm¹⁴.

20 Lai nodrošinātu, ka ir pieejamas alternatīvas augu aizsardzības metodes un AAL ar zemu riska pakāpi IAA īstenošanai, liela nozīme ir pētniecības un inovācijas darbībām. ES atbalsta pētniecību, lai darītu pieejamas ekonomiski pamatotas alternatīvās kaitīgo organismu ierobežošanas metodes. ES pētniecības programma “Apvārsnis 2020” ietver uzaicinājumus iesniegt projektu pieteikumus par stratēģijām, instrumentiem un tehnoloģijām saistībā ar nezāļu ilgtspējīgu apkarošanu, AAL lietošanas alternatīvām un IAA. Eiropas inovācijas partnerības “Lauksaimniecības ražīgums un ilgtspēja” mērķis ir integrēt dažādas finansējuma plūsmas un apvienot lauksaimniekus, konsultantus, pētniekus, lauksaimniecības uzņēmumus, nevalstiskās organizācijas un citus dalībniekus kā partnerus lauksaimniecības inovācijā. Rezultātā izveidotais tīkls savieno liela mēroga pētniecības un inovācijas projektus, ko finansē programma “Apvārsnis 2020”, ar mazākām darba grupām, kas darbojas valstu un reģionālā līmenī, lai mazinātu plaisu starp pētniecību un praksi.

¹³ DG(SANTE) 2017.–6291.: “Pārskata ziņojums par pesticīdu ilgtspējīgu lietošanu”, http://ec.europa.eu/food/audits-analysis/overview_reports/details.cfm?rep_id=114.

¹⁴ https://ec.europa.eu/food/plant/pesticides/sustainable_use_pesticides_en.

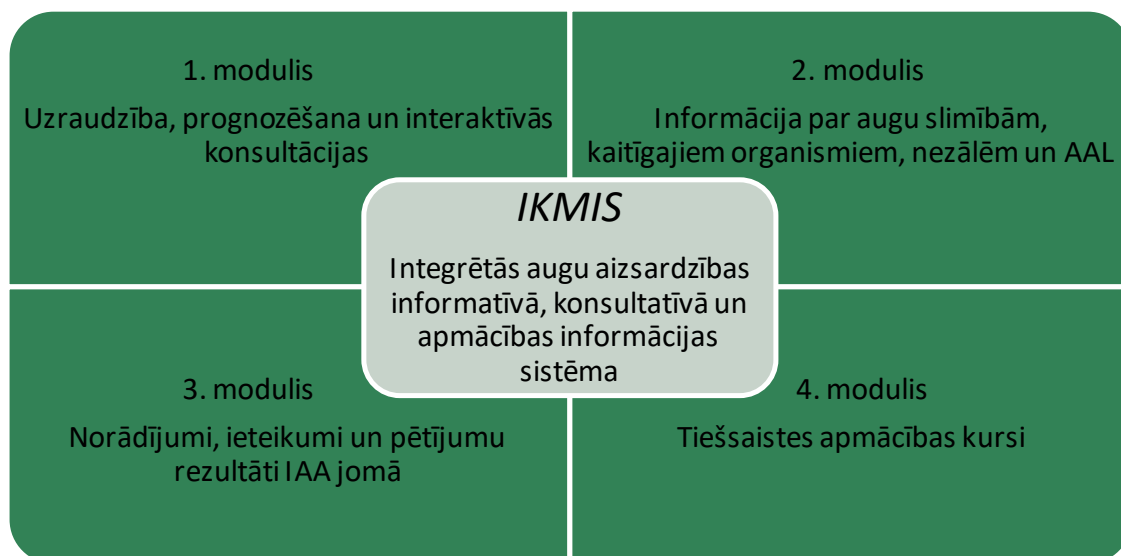
ES rīcība nenodrošina pietiekamus stimulus lauksaimniekiem, lai viņi pieņemtu integrētās augu aizsardzības principus

Komisija un dalībvalstis veicina IAA, bet izpildes panākšana ir vāja

21 Viens no svarīgiem pasākumiem, lai panāktu AAL ilgtspējīgu lietošanu, ir IAA. Saskaņā ar ES noteikumiem IAA ir astoņu vispārīgu principu kopums (sk. [III pielikumu](#)), kura mērķis ir pirms ķīmisko AAL lietošanas izmantot citas preventīvas, dabiskas vai nekaitīgākas kaitēkļu ierobežošanas metodes (sk. arī [3. attēlu](#)). Iespēja AAL marķējumā atsaukties uz IAA ir veids, kā veicināt izpratni. Dalībvalstu apmeklējumu laikā mēs konstatējām tikai vienu piemēru ar IAA tieši saistītām norādēm: daži marķējumi Lietuvā ietvēra norādījumus, kuru mērķis ir nepieļaut, lai kaitīgie organismi kļūtu izturīgi pret attiecīgo AAL.

22 Komisija un dalībvalstis ir veikušas pasākumus, lai veicinātu izpratni un izplatītu informāciju par IAA. Visi valstu rīcības plāni, kurus izskatījām, ietvēra informāciju par apmācības darbībām, zināšanu apmaiņu un kaitīgo organismu uzraudzības un lēmumu pieņemšanas instrumentiem. Piemēram, kaitīgo organismu uzraudzības un agrīnās brīdināšanas sistēmas ir IAA neatņemama daļa, jo tās palīdz lauksaimniekiem piemērot preventīvus un mērķtiecīgākus kaitīgo organismu ierobežošanas pasākumus. Komisija konstatēja, ka lielākā daļa (24) dalībvalstu ir izveidojušas publiski finansētas prognozēšanas, brīdināšanas un agrīnās diagnostikas sistēmas kaitīgo organismu ierobežošanas un slimību kontroles vajadzībām. Piemēram, Lietuva ir izstrādājusi interaktīvu IT sistēmu, kurā apvienoti dažādi aspekti, ko ietver atbalsts AAL lietotājiem IAA principu piemērošanā (sk. [6. attēlu](#)).

6. attēls. Lietuvas IT sistēma, ar ko atbalsta IAA un kultūraugu aizsardzību

Avots: ERP, pamatojoties uz IKMIS.

23 Saskaņā ar ES noteikumiem AAL lietotājiem ir jāpiemēro IAA vispārīgie principi¹⁵, un dalībvalstīm savos valsts rīcības plānos bija jāapraksta, kā tās nodrošinās, lai visi profesionālie lietotāji¹⁶ līdz 2014. gada janvārim¹⁷ piemērotu IAA principus. Sākotnējos valstu rīcības plānos Komisija konstatēja trūkumus IAA principu piemērošanas nodrošināšanā, un 2017. gada ziņojumā Eiropas Parlamentam un Padomei (sk. 15. punktu) tā norādīja, ka dalībvalstīm būtu jāizstrādā kritēriji, lai novērtētu, vai lauksaimnieki ir piemērojuši IAA. Mūsu veiktā pārbaude uzrādīja, ka lielākajā daļā (12 no 18) no pārskatītajiem valstu rīcības plāniem nebija aprakstīts, kā dalībvalstis nodrošina, ka visi profesionālie lietotāji īsteno IAA vispārīgos principus.

¹⁵ AAL regulas 55. pantā ir noteikts, ka AAL lietošanai ir jāatbilst direktīvas prasībām un jo īpaši IAA vispārīgajiem principiem, kas minēti direktīvas 14. pantā un III pielikumā.

¹⁶ Saskaņā ar direktīvas 3. panta 1. punktu “profesionālais lietotājs” ir jebkura persona, kas profesionālajā darbībā lieto pesticīdus.

¹⁷ Direktīva, 14. panta 4. punkts.

24 2009. gadā Komisija izmantoja ārēju līgumslēdzēju, lai sagatavotu norādījumu dokumentu¹⁸ par IAA principu noteikšanu. Dokumenta mērķis bija palīdzēt dalībvalstīm savos valsts rīcības plānos ņemt vērā IAA, un tajā tika sniegti norādījumi par atbilstības uzraudzību. Tomēr valstu rīcības plāni bija galvenokārt vērsti uz apmācību, konsultāciju darbībām un informētības veicināšanu, lai palielinātu izpratni par IAA. Valstu rīcības plānos nebija noteiktas konkrētas prasības, lai IAA vispārīgos principus pārvērstu rīcībā, ko varētu pārbaudīt praksē.

25 Profesionālajiem AAL lietotājiem vismaz trīs gadus ir jāglabā informācija par viņu izmantotajiem AAL¹⁹. Saskaņā ar IAA 8. principu viņiem ir jāpārbauda izmantoto augu aizsardzības pasākumu iedarbība, pamatojoties uz AAL izmantošanas reģistriem un kaitīgo organismu uzraudzību. ES noteikumos lietotājiem nav izvirzīta prasība glabāt informāciju par citām IAA darbībām, un Komisija ir mudinājusi dalībvalstis šādas pienākumus ieviest valsts tiesību aktos. To ir izdarījušas tikai dažas dalībvalstis (piemēru sk. **1. izcēlumā**).

1. izcēlums

Īrijas lauksaimnieki glabā informāciju par IAA

Īrijā visiem profesionālajiem lietotājiem ir jāglabā informācija, lai pierādītu, ka tiek īstenota IAA²⁰. Lauksaimnieki reģistrē AAL lietošanas iemeslu, cita starpā sniedzot informāciju par, piemēram, attiecīgā kaitīgā organisma veidu, veiktajiem preventīvajiem pasākumiem, izturības pārvaldību, piemērotajām robežvērtībām un kaitējumu kultūraugiem.

26 2018. un 2019. gada revīziju laikā Komisija konstatēja, ka IAA izpildes panākšana dalībvalstīs ir vāja. Lielākā daļa (27 no 33) iztaujāto lauksaimnieku norādīja, ka viņi ir informēti par IAA un tās principus piemēro savās saimniecībās, tādējādi lauksaimnieku informētības līmenis par šo jēdzienu ir augsts. Tomēr apmeklētās dalībvalstis nevarēja apstiprināt to lietotāju īpatsvaru, kuri atbilst IAA principiem, un inspekciju laikā tās šo aspektu nepārbauda. Atbilstības novērtēšana nav vienkārša — ir vajadzīgas īpašas zināšanas, jo tā ir atkarīga no kultūrauga, augsnes tipa, saimniecības lieluma un tādiem ārējiem faktoriem kā laika apstākļi un kaitīgā organisma veids.

¹⁸ “Draft Guidance Document for establishing IPM principles” (07.0307/2008/504 015/ETU/B3).

¹⁹ AAL regula, 67. pants.

²⁰ 14. pants 2012. gada normatīvajā aktā Nr. 155. “European Communities (sustainable use of pesticides) regulations 2012”.

27 Dalībvalstīm ir jāpieņem noteikumi par sankcijām, kas piemērojamas AAL noteikumu pārkāpšanas gadījumos. No visām trim apmeklētajām dalībvalstīm tikai Nīderlande bija noteikusi sankcijas saistībā ar IAA. Komisijas veiktās revīzijas un mūsu apmeklējumi dalībvalstīs neuzrādīja labus piemērus tam, ka tiktu pārbaudīts, vai lauksaimnieki piemēro IAA principus. Piemērus no apmeklētajām dalībvalstīm sk. [2. izcēlumā](#).

2. izcēlums

Tikai dažas dalībvalstis pārbauda IAA principu piemērošanu

Francijā veiktajās AAL inspekcijās pārbauda uzraudzības metožu un instrumentu izmantošanu, kā arī to, vai lauksaimnieki lieto bioloģiskos AAL un metodes, kuru mērķis ir samazināt ķīmisko AAL lietošanu, bet nekādas sankcijas par saistītajām neatbilstībām nav noteiktas.

Lietuvā inspektori aizpilda IAA anketu, lai apkopotu informāciju par lauksaimnieku zināšanām un IAA praktisko īstenošanu. Inspektori pārbauda atbildes, pamatojoties uz apliecinājumiem dokumentiem un citiem pierādījumiem, ja tas ir iespējams. Tomēr viņi nenovērtē atbilstību IAA principiem un tādējādi neatklāj IAA prasību pārkāpumus, ne arī piemēro sankcijas.

Nīderlandē inspektori pārbauda, vai AAL lietotāji “augu aizsardzības pārraugā” ir dokumentējuši ar IAA saistītos apsvērumus, ko viņi var darīt jebkādā veidā. Tomēr inspektori nepārbauda pamatā esošos dokumentus, lai apstiprinātu saturu. Nīderlandes noteikumos ir paredzēti naudas sodi par informācijas nesniegšanu augu aizsardzības pārraugā, taču faktiski iestādes 2017. gadā nevienu naudas sodu nepiemēroja, lai gan konstatēja, ka 20 % pārbaudīto lietotāju šo prasību nav izpildījuši.

Kopējā lauksaimniecības politika nepietiekami veicina IAA īstenošanu

28 Komisijā par kopējo lauksaimniecības politiku (KLP) atbild Lauksaimniecības un lauku attīstības ģenerāldirektorāts. KLP ietver instrumentus, kas var palīdzēt lauksaimniekiem ilgtspējīgi izmantot AAL. Skatīt turpmāk izklāstītos piemērus.

- Dalībvalstīm ir jāizveido saimniecību konsultatīvās sistēmas, lai visiem lauksaimniekiem sniegtu konsultācijas, arī par IAA.
- Lauksaimniekiem, kuru rīcībā ir vairāk nekā 15 hektāri aramzemes un kuri saņem tiešos maksājumus, jā saglabā ekoloģiski nozīmīgas platības 5 % aramzemes, un kopš 2018. gada šajās platībās nedrīkst izmantot AAL.
- Īpašas programmas augļu un dārzeņu nozarē veicina IAA izmantošanu.

29 Turklāt dalībvalstis var izmantot Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai finansētos KLP pasākumus, tostarp IAA, lai veicinātu AAL ilgtspējīgu lietošanu. Šādi pasākumi ietver agrovīdēs un klimata saistības, saskaņā ar kurām dalībvalstis var piešķirt maksājumus augu aizsardzībai, kurā izmanto AAL un/vai mēslojumu, un ilgtspējīgai lauksaimniecības praksei integrētās lauksaimniecības kontekstā. Dalībvalstis var arī izmantot KLP, lai atbalstītu bioloģisko lauksaimniecību, uz kuru direktīvā ir atsauce kā uz “augu aizsardzību, kurā lieto maz pesticīdu”²¹. Bioloģiskajā lauksaimniecībā izmantojamās zemes platība ir 7 % no ES kopējās lauksaimniecības zemes platības²². Citi būtiski pasākumi ietver atbalstu investīcijām, piemēram, precīzās lauksaimniecības aprīkojumā. Konkrētus pasākumus dalībvalstis plāno lauku attīstības programmās.

30 Uz lielāko daļu KLP maksājumu attiecas savstarpējās atbilstības prasības²³. Savstarpējā atbilstība ir mehānisms, kas KLP maksājumus sasaista ar lauksaimnieku atbilstību pamatstandartiem vides, pārtikas nekaitīguma, dzīvnieku un augu veselības un dzīvnieku labturības jomā, kā arī prasībai uzturēt zemi labā lauksaimniecības un vides stāvoklī. KLP maksājumu sasaiste ar juridiskajām prasībām var palīdzēt panākt šo noteikumu izpildi.

31 Dalībvalstīm ir jāpārbauda atbilstība savstarpējās atbilstības noteikumiem un uz vietas jāapmeklē vismaz 1 % lauksaimnieku, kuri saņem KLP maksājumus. Savstarpējā atbilstība nenozīmē, ka KLP maksājumi ir atkarīgi no šo pamatstandartu ievērošanas, bet dalībvalstis piemēro administratīvus sodus tiem atbalsta saņēmējiem, kuri neatbilst prasībām. Administratīvie sodi faktiski ir samazinājumi, kas nepārsniedz 5 % un kurus piemēro par pārkāpumiem nolaidības dēļ. Atkārtotu pārkāpumu gadījumā sodu var palielināt, un, ja neatbilstība ir tīša, samazinājums var būt 20 % vai vairāk²⁴.

²¹ Direktīvas 14. panta 1. punktā ir atsauce uz bioloģisko lauksaimniecību saskaņā ar Padomes 2007. gada 28. jūnija Regulu (EK) Nr. 834/2007 par bioloģisko ražošanu un bioloģisko produktu marķēšanu.

²² 2017. gadā, pamatojoties uz *Eurostat* statistiku, kas pieejama šeit: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Organic_farming_statistics.

²³ Noteikumi par savstarpējās atbilstības prasībām attiecībā uz 2014.–2020. gadu ir izklāstīti 93. pantā un II pielikumā Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 17. decembra Regulā (ES) Nr. 1306/2013 par kopējās lauksaimniecības politikas finansēšanu, pārvaldību un uzraudzību.

²⁴ 91., 96. un 99. pants Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 17. decembra Regulā (ES) Nr. 1306/2013 par kopējās lauksaimniecības politikas finansēšanu, pārvaldību un uzraudzību.

32 Savstarpējās atbilstības sistēma attiecībā uz KLP 2014.–2020. gadam paredz, ka AAL lietotājiem ir jāievēro marķējumā norādītie nosacījumi un jāņem vērā vietējie apstākļi²⁵, bet tajā nav iekļauti direktīvas noteikumi, tostarp IAA principu piemērošana. Uz AAL ilgtspējīgu lietošanu attiecas arī citas savstarpējās atbilstības prasības, tādas kā buferjoslu izveide un gruntsūdeņu aizsardzība. Salīdzinājumam: lai tiešos maksājumus saņemtu Šveicē, lauksaimniekiem ir jāsniedz “pierādījums par ekoloģiskajiem rādītājiem”²⁶, kas ir līdzīgi direktīvā noteiktajiem IAA vispārīgajiem principiem. Veicot inspekcijas, Šveices iestādes pārbauda prasības attiecībā uz augsnes aizsardzību un bioloģiskās daudzveidības veicināšanu, kaitīgo organismu robežvērtību noteikšanu un reģistrēšanu, AAL piemērotu izvēli un pamatotu lietošanu, kā arī – lauksaimniekiem, kuru aramzemes platība pārsniedz trīs hektārus, – augseku.

33 AAL regulas 35. apsvērumā ir noteikts, ka savstarpējās atbilstības sistēmā būtu jāiekļauj IAA principi. KLP 2014.–2020. gada perioda sākumā likumdevējs²⁷ aicināja Komisiju, tiklīdz visas dalībvalstis būs īstenojušas direktīvu un būs noteikti visi lauksaimniekiem tieši piemērojamie pienākumi, iesniegt priekšlikumu par grozījumiem KLP noteikumos, lai direktīvas attiecīgās daļas iekļautu savstarpējās atbilstības sistēmā. Attiecībā uz KLP 2014.–2020. gadam Komisija šādu priekšlikumu neiesniedza.

34 Komisijas priekšlikumā par KLP pēc 2020. gada ir paplašināta saikne starp KLP maksājumiem un tiesību aktos noteiktajām prasībām (“nosacījumu sistēma”²⁸) saistībā ar AAL. Tajā daļēji būtu ietverta ilgtspējīga lietošana, bet ne IAA principi. Jaunajā tiesību aktos noteiktajā pārvaldības prasībā Nr. 13 būtu atsauce uz direktīvu, un saistībā ar AAL tā ietvertu sertifikācijas sistēmu izveidi, aprīkojuma pārbaudi, lietojuma ierobežojumus aizsargājamās teritorijās, kā arī AAL lietošanu un uzglabāšanu. Ierosinātais 8. standarts labam lauksaimniecības un vides stāvoklim paredzētu augseku, lai saglabātu augsnes potenciālu.

²⁵ Tiesību aktos noteiktā pārvaldības prasība Nr. 10 “Augu aizsardzības līdzekļi”: AAL regulas 55. panta pirmais un otrais teikums.

²⁶ Rādītāji ir noteikti Šveices likuma par tiešajiem maksājumiem (*Ordonnance sur les paiements directs versés dans l'agriculture (Ordonnance sur les paiements directs, OPD; RS 910.13) du 23 octobre 2013*) 11.–25. pantā.

²⁷ Eiropas Parlamenta un Padomes kopīgais paziņojums par savstarpējo atbilstību, kas pievienots Regulai (ES) Nr. 1306/2013.

²⁸ 11. pants un III pielikums priekšlikumā KLP stratēģisko plānu regulai (COM(2018) 392).

35 Ierosinātā nosacījumu sistēma, tāpat kā pašreizējais savstarpējās atbilstības mehānisms, nenozīmē, ka KLP maksājumi ir atkarīgi no šo noteikumu izpildes. Tā vietā dalībvalstis piemērotu administratīvus sodus atbalsta saņēmējiem, kuri neizpilda minētās prasības. KLP maksājumu sasaiste ar IAA principu piemērošanu var labāk nodrošināt, ka lauksaimnieki to ievieš praksē.

Neķīmisko metožu skaits pieaug, bet zemas riska pakāpes AAL ir maz

36 Aizvien lielāka uzmanība tiek veltīta neķīmiskām metodēm, un daudzas dalībvalstis popularizē tādus jēdzienus kā biokontrole (Francija) un biopesticīdi (Nīderlande). Direktīvā ir noteikts, ka IAA “veicina dabisku kaitīgo organismu ierobežošanas mehānismu izmantošanu”²⁹, un saskaņā ar IAA principiem priekšroka dodama bioloģiskajām, nevis ķīmiskajām metodēm³⁰. Ja vien iespējams, būtu jāizvēlas neķīmiskas metodes³¹, kas definētas kā alternatīvas metodes, tostarp bioloģiskas metodes kaitīgo organismu ierobežošanai³². ES tiesību aktos ir pieminēti arī bioloģiskie produkti³³, bet nav sniegta kaitīgo organismu ierobežošanas bioloģisko metožu vai bioloģisko produktu definīcija.

37 ES ieviestais zemas riska pakāpes AAL jēdziens ir vērsts uz risku, bet apstiprināšanas procedūra atkarībā no aktīvās vielas veida atšķiras. Piemēram, mikroorganismu un ķīmisko vielu novērtēšanai ir vajadzīgi atšķirīgi dati. ES noteikumos ir paredzētas atsevišķas datu prasības un novērtēšanas principi attiecībā uz mikroorganismiem³⁴, un Komisija ir izveidojusi darba grupu, lai novērtētu datu prasības un novērtēšanas principus ar mērķi tos atjaunināt.

²⁹ Direktīva, 3. panta 6. punkts.

³⁰ IAA vispārīgais princips Nr. 4 (sk. [III pielikumu](#)).

³¹ Direktīva, 14. panta 1. punkts.

³² Direktīva, 3. panta 8. punkts.

³³ Piemēram, AAL regulas 77. pantā ir noteikts, ka Komisija var pieņemt vadlīnijas par pieteikuma saturu attiecībā uz mikroorganismiem, feromoniem un bioloģiskajiem produktiem.

³⁴ Komisijas 2013. gada 1. marta Regula (ES) Nr. 283/2013, ar ko nosaka datu prasības attiecībā uz darbīgajām vielām, un Komisijas 2013. gada 1. marta Regula (ES) Nr. 284/2013, ar ko nosaka datu prasības attiecībā uz augu aizsardzības līdzekļiem.

38 Lai gan lielākā daļa zemas riska pakāpes AAL satur mikroorganismus, daudzi “bioloģiskie” AAL netiek klasificēti kā AAL ar zemu riska pakāpi. Piemēram, Francijā līdz 2019. gada jūnijam 481 AAL bija apstiprināts kā biokontroles AAL un 23 — kā AAL ar zemu riska pakāpi. Viens iemesls ir tāds, ka daudzi biokontroles AAL satur aktīvās vielas, kas tika apstiprinātas pirms zemas riska pakāpes jēdziena ieviešanas ES tiesību aktos³⁵, bet apstiprināšanas process uzrāda arī to, ka ne visas neķīmiskās aktīvās vielas atbilst zemas riska pakāpes kritērijiem.

39 Eiropas Savienībā līdz 2019. gada septembrim tika apstiprinātas 487³⁶ aktīvās vielas, kuras var izmantot augu aizsardzības līdzekļos, bet tikai 16 no tām (3 %) tika apstiprinātas kā vielas ar zemu riska pakāpi. No apstiprinātajām aktīvajām vielām Komisija apzināja 57 vielas ar potenciāli zemu riska pakāpi³⁷, un to atjaunošanu noteica par prioritāti salīdzinājumā ar citām aktīvajām vielām³⁸. Komisija un daudzas dalībvalstis veicina zemas riska pakāpes AAL lietošanu. Tomēr Francijā šādi veicināšanas pasākumi (piemēram, atbrīvojums no komerc reklāmu aizlieguma) ir vērsti uz biokontroles, nevis zemas riska pakāpes AAL. Daži no mūsu iztaujātajiem lauksaimniekiem (14 no 33) bija dzirdējuši par AAL ar zemu riska pakāpi, bet neviens no viņiem nebija tos lietojis. Savukārt visi iztaujātie lauksaimnieki bija dzirdējuši par bioloģiskajām, fiziskajām (mehāniskajām) vai citām neķīmiskām kaitīgo organismu ierobežošanas metodēm (vai tās izmantojuši).

40 Ne visus AAL, kuru sastāvā ir 16 apstiprinātās aktīvās vielas ar zemu riska pakāpi, ir atļauts lietot kā AAL ar zemu riska pakāpi. Viens no iemesliem ir tāds, ka papildus aktīvajām vielām AAL satur arī citas sastāvdaļas jeb “papildvielas”. Lai AAL atļautu lietot kā AAL ar zemu riska pakāpi, neviena papildviela nedrīkst būt “viela, kas izraisa bažas”. Vēl viens iemesls ir tāds, ka uz dažiem AAL ir attiecināmi “īpaši riska samazināšanas pasākumi”³⁹, kas atzīti par vajadzīgiem riska novērtējumā. Šo pasākumu mērķis ir līdz minimumam samazināt AAL iedarbību uz cilvēkiem un vidi, piemēram, izmantojot aizsardzības līdzekļus, tādus kā cimdi, vai uzturoties buferzonās, kas netiek apsmidzinātas. “Vispārējie riska samazināšanas pasākumi” ir tie, kurus uzskata par parastiem piesardzības pasākumiem un kas neliedz augu aizsardzības līdzekļus atļaut kā zemas riska pakāpes AAL.

³⁵ Zemas riska pakāpes jēdziens tika ieviests ar AAL regulu, un 2015. gadā kāda aktīvā viela pirmo reizi tika apstiprināta kā viela ar zemu riska pakāpi.

³⁶ ES pesticīdu datubāze, lejupielādēta 2019. gada 9. septembrī.

³⁷ Komisijas paziņojums par potenciāli zema riska darbīgo vielu sarakstu, kuras apstiprinātas lietošanai augu aizsardzībā (2018/C 265/02).

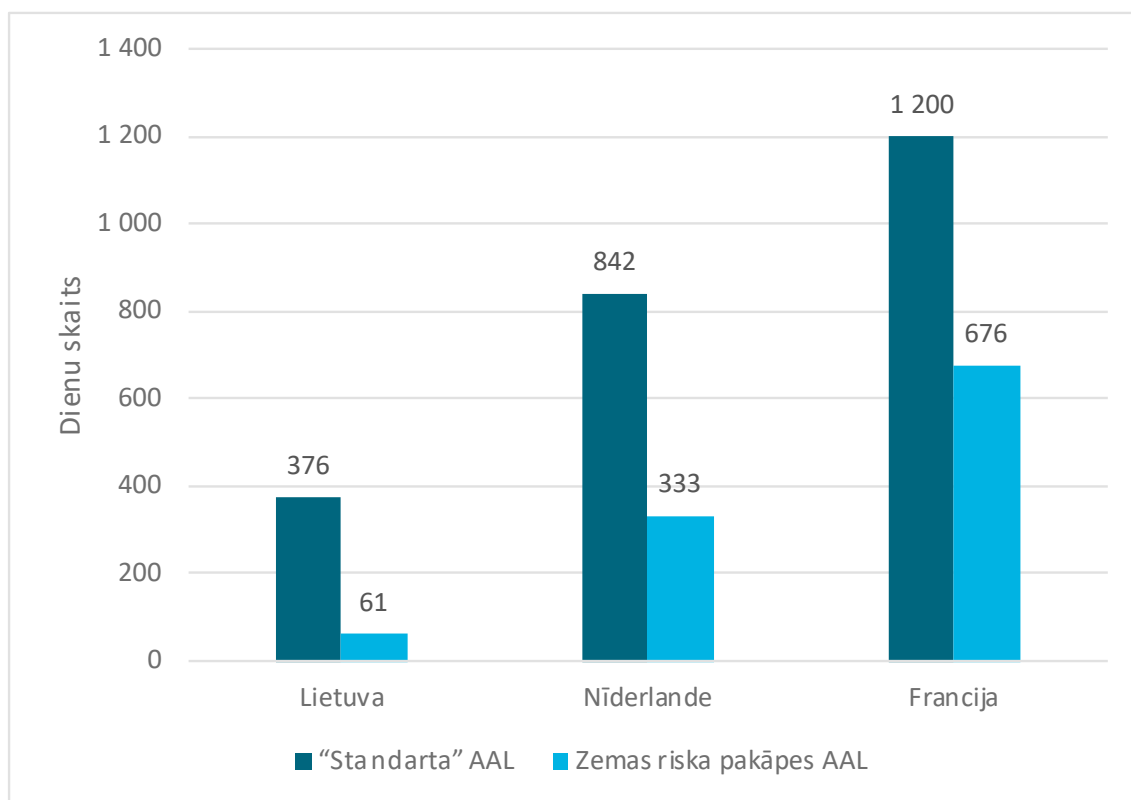
³⁸ Atjaunošanas programma A/R IV.

³⁹ AAL regula, 47. pants.

41 Veicot revīziju, mēs konstatējām, ka apmeklētās dalībvalstīs riska samazināšanas pasākumus dažkārt novērtē atšķirīgi. Piemēram, Nīderlandē divus AAL, kas satur zemas riska pakāpes aktīvo vielu dzelzs fosfātu, neatļāva lietot kā AAL ar zemu riska pakāpi, jo, tos lietojot, bija jāvalkā aizsargcimdi. Nīderlandes iestādes to uzskatīja par īpašu riska samazināšanas pasākumu. Francija un Lietuva abus AAL atļāva lietot kā AAL ar zemu riska pakāpi. Marķējuma prasības paredz aizsargcimdu valkāšanu, bet šo dalībvalstu iestādes uzskatīja, ka tas ir parasts piesardzības pasākums. ES noteikumos “īpašs riska samazināšanas pasākums” nav definēts (atšķirībā no “vispārējā riska samazināšanas pasākuma”), un par šo tēmu nav sniegti norādījumi.

42 ES noteikumi paredz paātrinātu procedūru, ko piemēro, lai piešķirtu atļauju augu aizsardzības līdzekļiem ar zemu riska pakāpi. Dati par visām trim apmeklētajām dalībvalstīm rāda, ka augu aizsardzības līdzekļiem ar zemu riska pakāpi atļauja tiek piešķirta ātrāk nekā “standarta” AAL (sk. [7. attēlu](#)).

7. attēls. Atļaujas piešķiršanas procedūras vidējais ilgums, 2015.–2018. g.

Piezīme: Skaitlis atspoguļo vidējo laiku starp pieteikuma iesniegšanas un atļaujas piešķiršanas datumu. Tam nav jāatbilst atbilstība tiesību aktos noteiktajiem termiņiem, jo atļaujas piešķiršanas laikā dažas darbības no šiem termiņiem ir atbrīvotas. "Standarta" AAL datu pamatā ir zonālās atļaujas piešķiršanas procedūras, par kurām bija atbildīga dalībvalsts ("ziņotāja dalībvalsts").

Avots: ERP, pamatojoties uz dalībvalstu datiem par 2015.–2018. gadu.

43 Lai palīdzētu lauksaimniekiem piekļūt AAL ar zemu riska pakāpi un veicinātu IAA, Komisija 2016. gadā apstiprināja “Īstenošanas plānu par zema riska augu aizsardzības līdzekļu pieejamības palielināšanu un integrētās augu aizsardzības paātrinātu īstenošanu dalībvalstīs”. Šajā plānā ir noteiktas 40 darbības, kas jāveic Komisijai, dalībvalstīm un ārējām ieinteresētajām personām. Darbības attiecībā uz AAL ar zemu riska pakāpi bija vērstas uz atļaujas piešķiršanas procedūras paātrināšanu, apsverot maksas samazināšanu un sniedzot norādījumus. Pārskats par veiktajām darbībām tika sniegts progresa ziņojumā⁴⁰, ko sagatavoja Ilgtspējīgas augu aizsardzības ekspertu grupa. Īstenošanas plāns veicināja dalībvalstu, Komisijas un ieinteresēto personu izpratni par zemas riska pakāpes jēdzienu, bet zemas riska pakāpes AAL skaits joprojām ir mazs.

Komisija tikai 2019. gadā sāka aprēķināt ES mēroga riska indikatorus augu aizsardzības līdzekļu izmantošanai

Dalībvalstis veic aktīvo vielu uzraudzību ūdenī, bet ES mēroga datu par AAL lietošanu nav

44 Lai apstiprinātu, ka AAL lietošana nerada nevēlamu ietekmi vai risku videi, ir vajadzīga vides uzraudzība. Tā nodrošina brīdināšanas sistēmu un papildina riska novērtējumu, kas tiek veikts atļaujas piešķiršanas procedūras laikā⁴¹.

⁴⁰ Progresa ziņojums par īstenošanas plānu par zema riska augu aizsarglīdzekļu pieejamības palielināšanu un paātrinātu integrētās augu aizsardzības īstenošanu dalībvalstīs, 2019. gada marts.

⁴¹ Komisijas 2017. gada 10. oktobra paziņojums “Pamatnostādņu dokuments par to, kā uzraugāma un pētāma pesticīdu lietošanas ietekme uz cilvēka veselību un vidi, saskaņā ar 7. panta 3. punktu Direktīvā 2009/128/EK, ar kuru nosaka Kopienas sistēmu pesticīdu ilgtspējīgas lietošanas nodrošināšanai (Pesticīdu ilgtspējīgas lietošanas direktīva)”.

45 Dalībvalstis var pieprasīt AAL ražotājiem uzraudzīt atļauto AAL ietekmi⁴². Komisijai nav pārskata par šādu uzraudzību. Praksē dalībvalstis vides uzraudzību galvenokārt veic saskaņā ar citiem tiesību aktiem, tostarp ES noteikumiem par ūdens uzraudzību⁴³. Dalībvalstīm ir jāuzrauga vairākas aktīvās vielas un attiecīgās atliekvielas gruntsūdeņos, virszemes ūdeņos un dzeramajā ūdenī.

46 Attiecībā uz virszemes ūdeņiem ES nosaka vielas, kas dalībvalstīm jāuzrauga; 36 no tām ir aktīvās vielas, no kurām desmit pašlaik ir apstiprinātas izmantošanai augu aizsardzības līdzekļos⁴⁴. Papildus ES tiesību aktos noteiktajām vielām dalībvalstīm ir jāuzrauga arī citas vielas, ja tās emitē ievērojamos daudzumos. Piemēram, Nīderlande ir izveidojusi plašu ūdens uzraudzības sistēmu un papildina ES noteikto vielu uzraudzību ar vēl 16 aktīvām vielām, ko tā uzskata par problemātiskām savos virszemes ūdeņos (12 no tām Eiropas Savienībā pašlaik ir apstiprinātas lietošanai augu aizsardzības līdzekļos).

47 ES noteikumos nav definētas augsnē uzraugāmās aktīvās vielas⁴⁵, tomēr Komisija zemes izmantošanas apsekojuma ietvaros nesen paņēma augsnes paraugus. Kopīgais pētniecības centrs analizēs šos paraugus⁴⁶.

⁴² AAL regulas 67. panta 2. punkts.

⁴³ Eiropas Parlamenta un Padomes 2000. gada 23. oktobra Direktīva 2000/60/EK, ar ko izveido sistēmu Kopienas rīcībai ūdens resursu politikas jomā; Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 16. decembra Direktīva 2008/105/EK par vides kvalitātes standartiem ūdens resursu politikas jomā; Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 12. decembra Direktīva 2006/118/EK par gruntsūdeņu aizsardzību pret piesārņojumu un pasliktināšanos; Padomes 1998. gada 3. novembra Direktīva 98/83/EK par dzeramā ūdens kvalitāti.

⁴⁴ Attiecībā uz 29 no šīm vielām dalībvalstīm ir arī jāievēro vides kvalitātes standarti, kas noteikti I pielikumā Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 16. decembra Direktīvā 2008/105/EK par vides kvalitātes standartiem ūdens resursu politikas jomā, kas grozīta ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 12. augusta Direktīvu 2013/39/ES attiecībā uz prioritārajām vielām ūdens resursu politikas jomā. Pārējās septiņas vielas ir noteiktas pielikumā Komisijas 2018. gada 5. jūnija Īstenošanas lēmumā (ES) 2018/840, ar kuru ūdens resursu politikas jomā izveido to novērojamo vielu sarakstu, kam veicams Savienības mēroga monitorings (novērojamo vielu saraksts).

⁴⁵ Padomes Direktīvā 86/278/EEK par vides, jo īpaši augsnes, aizsardzību, lauksaimniecībā izmantojot notekūdeņu dūņas (5. un 9. pants un IA un IIB pielikums), konkretizēta smago metālu, tostarp vara, uzraudzība. Vairākas AAL sastāvā esošās aktīvās vielas satur varu.

⁴⁶ LUCAS 2018; augsnes analīzes rezultāti ir gaidāmi līdz 2021. gadam.

48 Dalībvalstis vāc statistikas datus par AAL pārdošanu un lietošanu lauksaimniecībā. Saskaņā ar ES tiesību aktiem dalībvalstis reizi gadā vāc datus par aktīvajām vielām, ko satur pārdotie AAL, un reizi piecos gados apkopo statistiku par AAL lietošanu lauksaimniecībā pārskata periodā, audzējot noteiktas kultūras⁴⁷. Statistiku par katru aktīvo vielu dalībvalstis nosūta *Eurostat*. Saskaņā ar ES statistikas konfidencialitātes noteikumiem konfidenciālos datus drīkst izmantot tikai statistikas vajadzībām⁴⁸ un detalizēti statistikas dati nedrīkst atklāt “statistisko vienību” (šajā gadījumā — individuālo AAL ražotāju vai lietotāju) identitāti. Tomēr attiecībā uz AAL Eiropas Savienības tiesību akti ir vēl stingrāki, prasot *Eurostat* pirms datu publicēšanas aktīvās vielas apvienot īpašās grupās⁴⁹ un liedzot tam publicēt detalizētus statistikas datus vai darīt tos pieejamus citiem ģenerāldirektorātiem.

49 Publiski pieejamā ES statistika par AAL attiecas uz aktīvajām vielām, ko satur pārdotie AAL. Tās ir apvienotas lielās grupās, tādās kā insekticīdi, fungicīdi un herbicīdi, pamatojoties uz iepriekš minētajiem ES tiesību aktiem. Tas nozīmē, ka, piemēram, Komisija nevar publicēt informāciju par individuālām aktīvajām vielām vai par to vielu īpatsvaru, kas apstiprinātas kā vielas ar zemu riska pakāpi.

50 Dažās valstīs (piemēram, Francijā) pārdošanas dati par individuālām aktīvajām vielām ir publiski pieejami. Komisija atbalsta pārdošanas rādītāju publicēšanu par visām individuālajām aktīvajām vielām, kuras neaizsargā statistikas konfidencialitāte⁵⁰.

⁴⁷ Regula (EK) Nr. 1185/2009, 3. pants.

⁴⁸ Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 11. marta Regula (EK) Nr. 223/2009 par Eiropas statistiku.

⁴⁹ Saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 1185/2009 3. panta 4. punktu Komisijai pirms datu publicēšanas tie ir jāapkopo iepriekš noteiktās grupās un kategorijās.

⁵⁰ Komisijas ziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei par Regulas (EK) Nr. 1185/2009 īstenošanu (COM(2017) 109).

51 Eurostat līdz šim nav publicējis katras dalībvalsts savākto ES mēroga statistiku par AAL lietošanu. Sākot no 2015. gada, statistikas datus par AAL lietošanu lauksaimniecībā dalībvalstis Komisijai (*Eurostat*) nosūta reizi piecos gados⁵¹. Dalībvalstīm ir jāvāc statistikas dati par AAL lietošanu lauksaimniecībā dalībvalsts izvēlētajā pārskata periodā, kas nepārsniedz 12 mēnešus, jebkurā piecu gadu perioda laikā. Dalībvalstis arī izvēlas uzraugāmos kultūraugus, tāpēc dati starp dalībvalstīm nav salīdzināmi. Ņemot vērā lielo dažādību kultūraugu un pārskata periodu ziņā, kurus saistībā ar lietošanas statistiku izvēlējas dalībvalstis, *Eurostat* nespēja šos datus efektīvi apvienot un salīdzināt, tāpēc nolēma publicēt tikai atsevišķus lietošanas datus⁵².

52 Pārdošanas dati par katru aktīvo vielu (nevis vielu grupām, kā to pašlaik paredz ES noteikumi) varētu palīdzēt izvēlēties uzraugāmās vielas un koncentrēties uz vides uzraudzību. Precīzāka statistika par AAL lietošanu varētu palīdzēt izskaidrot uzraudzības rezultātus, un šiem rezultātiem būtu lielāka nozīme, novērtējot ar atļauto AAL izmantošanu saistīto risku. Sīkāka statistika palīdzētu Veselības un pārtikas nekaitīguma ģenerāldirektorātam sekot līdzi tirgus tendencēm un analizēt apstiprināšanas lēmumu iespējamo ietekmi. Tā arī varētu palīdzēt sagatavot lietderīgākus novērtējumus par kopējo risku, kas saistīts ar AAL lietošanu.

ES mēroga AAL riska indikatoru lietderīgums ir ierobežots

53 ES politikas satvara mērķis ir panākt “pesticīdu ilgtspējīgu lietošanu, mazinot pesticīdu lietošanas radīto risku un ietekmi uz cilvēku veselību un vidi”. Tomēr tajā nav definēta “ilgtspējīga lietošana”, un mērķis “mazināt pesticīdu lietošanas radīto risku un ietekmi” nav pārveidots konkrētā kvantitatīvā ES mērķī. Konkrētu un izmērāmu mērķu un mērķlielumu noteikšana ir lietderīga, lai novērtētu politikas veikumu attiecībā pret vēlamo iznākumu.

54 Lai sasniegtu direktīvas mērķus, dalībvalstīm savos rīcības plānos ir jāiekļauj kvantitatīvi mērķi un mērķlielumi. Veicot novērtējumu, Komisija konstatēja lielu dažādību valstu sākotnējo rīcības plānu kvalitātē un nepilnības izmērāmu mērķlielumu noteikšanā. Pārbaudot 18 pārskatītos valstu rīcības plānus, mēs konstatējām, ka 12 no tiem ietver uz rīcību vai atbilstību balstītus kvantitatīvus mērķus un mērķlielumus. Tikai pāris no tiem (2 no 18) ietver kvantitatīvus vispārējos mērķus vai mērķlielumus samazināt AAL lietošanu vai ar to saistīto risku.

⁵¹ Regula (EK) Nr. 1185/2009, II pielikums.

⁵² Eurostat pētījums “Statistics on agricultural use of pesticides in the European Union” (ESTAT E1/AES/2019/RP/1), 2019. g.

55 ES mēroga riska indikatori ir vajadzīgi, lai novērtētu virzību uz direktīvas galveno mērķi: samazināt ar AAL lietošanu saistīto risku un ietekmi. Riska novērtēšana ir sarežģīta, jo AAL radītais risks mainās atkarībā no vairākiem faktoriem, it īpaši no aktīvajām vielām, kā arī to sastāva, lietošanas devas (t. i., daudzuma uz vienu hektāru un biežuma) un no tā, kur, kad un kā lietotāji tos praktiski izmanto. ES mēroga riska indikatori jāaskaņo, lai varētu salīdzināt situāciju dalībvalstīs un pilnvērtīgi novērtēt ES politiku.

56 Saskaņā ar direktīvu dalībvalstīm ir jāaprēķina saskaņoti riska indikatori, jāapzina noteiktu aktīvo vielu lietojuma tendences un jānosaka prioritātes, kurām pievēršama īpaša uzmanība. Tomēr pašā direktīvā šādi saskaņoti riska indikatori nav izveidoti; likumdevējs direktīvu pieņēma 2009. gadā ar pielikumu bez satura (IV pielikums "Saskaņoti riska indikatori").

57 Dažas dalībvalstis ir izstrādājušas valsts indikatorus, lai novērtētu risku un ietekmi. Šādi valsts indikatori palīdz novērtēt virzību uz dalībvalstu mērķiem un mērķlielumiem, bet starp dalībvalstīm tie nav salīdzināmi, tāpēc, lai novērtētu ES mēroga risku un ietekmi, noderīgi ir saskaņotie riska indikatori.

58 Komisijas sākotnējie mēģinājumi izstrādāt indikatorus nebija sekmīgi datu trūkuma dēļ. Komisija 2018. gadā ierosināja divus saskaņotus riska indikatorus, kuri stājās spēkā 2019. gada jūnijā⁵³. Abu indikatoru mērķis ir novērtēt ar AAL lietošanu saistītā kopējā riska tendences katrā dalībvalstī un ES kopumā. Komisija 2019. gada novembrī savā tīmekļa vietnē⁵⁴ publicēja riska indikatoru retrospektīvus aprēķinus, sākot ar 2011. gada indikatoriem. Tas nozīmē, ka Komisijas pirmais novērtējums par ES mēroga risku saistībā ar AAL lietošanu tika veikts 10 gadus pēc direktīvas pieņemšanas.

59 Nevienā no indikatoriem nav ņemts vērā, kā, kur un kad šie AAL tiek izmantoti, jo Komisijai šī informācija nav pieejama. Viens indikators ir balstīts uz AAL pārdošanas statistiku, bet otrs — uz ārkārtas atļauju skaitu. Dalībvalstis var piešķirt ārkārtas atļaujas, neveicot standarta atļauju piešķiršanas procedūru, ja kaitīgie organismi rada apdraudējumu, ko ar citiem pieņemamiem līdzekļiem nevar ierobežot. Ārkārtas atļaujas var attiekties uz AAL, kurus jau atļauts lietot citiem mērķiem, vai AAL, kas satur apstiprinātas aktīvās vielas, kuras konkrētajā dalībvalstī, kas piešķir ārkārtas atļauju, vēl nav atļautas.

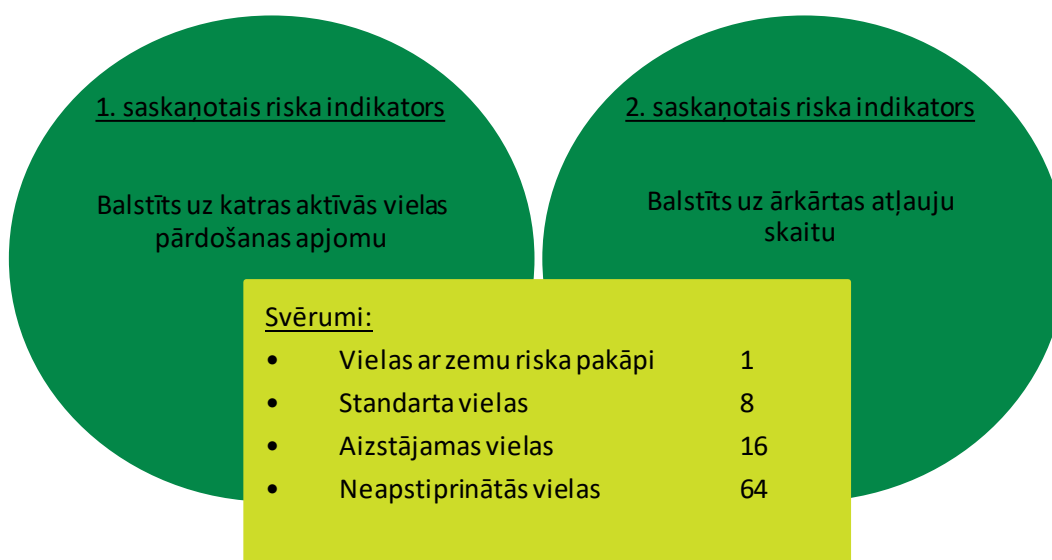
⁵³ Komisijas 2019. gada 15. maija Direktīva (ES) 2019/782, ar ko attiecībā uz saskaņotu riska indikatoru izveidi groza Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2009/128/EK.

⁵⁴ https://ec.europa.eu/food/plant/pesticides/sustainable_use_pesticides/harmonised-risk-indicators/trends-hri-eu_en.

60 Attiecībā uz abiem indikatoriem aktīvās vielas saskaņā ar AAL regulu ir klasificētas četrās grupās (“vielas ar zemu riska pakāpi”, “standarta vielas”, “aizstājamas vielas” un “neapstiprinātās vielas”), kurām ir dažādi svērumi (sk. [8. attēlu](#)). Attiecībā uz AAL, kas satur aktīvās vielas, kuras ir “aizstājamas”, dalībvalstīm ir jāatsaka vai jāierobežo atļauja, ja ir pieejamas mazāk kaitīgas alternatīvas⁵⁵. Mērķis ir veicināt nekaitīgāku vielu lietošanu un mudināt nozares uzņēmumus izstrādāt mazāk bīstamas alternatīvas.

61 Svērums atspoguļo politikas izvēli un atbalsta direktīvas mērķi samazināt ar AAL saistīto risku un ietekmi. Dažas dalībvalstis pauda bažas par šo pamatojumu. Tās apšaubīja svērumu zinātnisko pamatojumu. Cits svēruma koeficients mainītu indikatoru rezultātu.

8. attēls. Abi saskaņotie riska indikatori

Avots: ERP, pamatojoties uz Komisijas Direktīvu (ES) 2019/782.

62 Saskaņotos riska indikatorus norāda kā indeksus (bāzlīnija ir 100), lai varētu sekot līdzi riska tendencēm no 2011. gada un aizsargāt konfidenciālus datus. Komisijas diagrammā saskaņotajam riska indikatoram, kura pamatā ir pārdošanas apjoms, redzams riska samazinājums, kas galvenokārt izriet no kategorijā “neapstiprinātās vielas” ietilpstošo vielu pārdošanas apjoma samazināšanās. Izvēlētie svēruma koeficienti palielina aplēsto riska samazinājumu, kā iemesls ir augstāka riska vielu zemāks pārdošanas apjoms. Indikators neparāda, cik sekmīgi ar direktīvu ir sasniegti ES mērķi panākt AAL ilgtspējīgu izmantošanu.

63 Komisija mūs informēja, ka tā plāno riska indikatorus uzlabot; šim nolūkam tai varētu palīdzēt piekļuve precīzākai statistikai un datiem par AAL lietošanu.

⁵⁵ AAL regula, 50. pants.

Secinājumi un ieteikumi

64 Komisija un dalībvalstis kopumā ir veikušas pasākumus, lai veicinātu augu aizsardzības līdzekļu ilgtspējīgu izmantošanu. Tomēr mēs konstatējam, ka ir panākts ierobežots progress ar AAL lietošanu saistīto risku mērīšanā un samazināšanā. ES politikas īstenošana saistībā ar AAL ilgtspējīgu lietošanu sākās lēni. Komisija nepārbaudīja, vai dalībvalstis pienācīgi transponēja direktīvu (sk. **12.–16.** punktu).

65 Pēdējos gados gan Komisija, gan arī dalībvalstis ir pastiprināti veikušas pasākumus, lai samazinātu ar AAL lietošanu saistīto risku, tostarp pielikušas pūliņus integrētās augu aizsardzības praktiskā īstenošanā (sk. **17.–20.** punktu).

66 IAA principu piemērošana lietotājiem ir obligāta, bet dalībvalstu atbilstības pārbažu tvērums ir ierobežots. Viens no iemesliem nepietiekamai izpildes panākšanai ir tāds, ka nav skaidru kritēriju attiecībā uz to, kā lietotājiem ir jāpiemēro IAA vispārīgie principi vai kā iestādēm ir jānovērtē atbilstība (sk. **21.–27.** punktu).

67 Vairāki kopējās lauksaimniecības politikas (KLP) pasākumi var palīdzēt īstenot direktīvu, piemēram, veicinot integrēto augu aizsardzību un bioloģisko lauksaimniecību. Saskaņā ar KLP noteikumiem dalībvalstīm ir arī jāizveido saimniecību konsultatīvās sistēmas un visiem lauksaimniekiem jāsniedz konsultācijas par IAA. Tomēr, lai gan IAA principi lauksaimniekiem ir obligāti, tie nav paredzēti kā nosacījums KLP maksājumu saņemšanai. Neraugoties uz atbalstu ilgtspējīgākai lauksaimniecības praksei, ir maz pasākumu, kas atturētu lauksaimniekus no “standarta” AAL lietošanas, tā vietā izvēloties neķīmiskus AAL vai alternatīvas metodes (sk. **28.–35.** punktu).

1. ieteikums. Veicināt izpildes panākšanu integrētās augu aizsardzības jomā

Komisijai

- a) jāpārbauda, vai dalībvalstis pārveido IAA vispārīgos principus praktiskos un izmēramos kritērijos un vai tās šo kritēriju izpildi pārbauda saimniecību līmenī;
- b) šie izmēramie IAA kritēriji ir jāiekļauj “nosacījumu sistēmā” saistībā ar KLP pēc 2020. gada un jānodrošina to izpilde.

Izpildes termiņš: 2022. gads.

68 Piemērojot IAA principus, lietotājiem AAL būtu jāizmanto tikai tad, ja profilakse un citas metodes nedod rezultātus vai nav efektīvas. Ja, ņemot vērā kaitīgo organismu uzraudzības rezultātus, ir vajadzīgi ierobežošanas pasākumi, ES noteikumi paredz, ka priekšroka dodama bioloģiskām, fiziskām un citām neķīmiskām, nevis ķīmiskām, metodēm. ES tiesību aktos ir pieminēti arī kaitīgo organismu ierobežošanas bioloģisko metožu un bioloģisko produktu jēdzieni, bet nav sniegta to definīcija. Zemas riska pakāpes AAL jēdziens tika ieviests 2009. gadā, bet līdz šim tikai dažas aktīvās vielas ir apstiprinātas kā vielas ar zemu riska pakāpi. Komisija un dalībvalstis veic pasākumus, lai uzlabotu zemas riska pakāpes AAL pieejamību, bet ir vajadzīgi turpmāki centieni, lai ievērotu atļauju piešķiršanai noteiktos termiņus (sk. **36.–40.** punktu).

69 Lai apstiprinātu, ka AAL lietošana nerada nevēlamu ietekmi vai risku videi, liela nozīme ir vides uzraudzībai. ES veiktā uzraudzība par AAL vidē galvenokārt koncentrējas uz ūdeni (sk. **44.–47.** punktu).

70 *Eurostat* publicētā statistika par AAL attiecas uz aktīvajām vielām, ko satur pārdošie AAL un kas saskaņā ar ES tiesību aktiem ir apvienotas īpašās grupās. Tas ierobežo informāciju, ko *Eurostat* var publicēt vai pat tikai darīt pieejamu citiem Komisijas ģenerāldirektorātiem, lielākā mērā, nekā to varētu pamatot ar statistikas konfidencialitātes noteikumiem vien. Saskaņā ar spēkā esošajiem ES tiesību aktiem savāktie statistikas dati par AAL lietošanu lauksaimniecībā nav salīdzināmi, un *Eurostat* līdz šim nav spējis publicēt ES mēroga statistiku par AAL lietošanu (sk. **48.–51.** punktu).

71 Varētu izmantot precīzākus datus par AAL pārdošanu un lietošanu, tostarp plašāku ģeogrāfisko informāciju, lai uzlabotu saistītā vides riska un ietekmes novērtēšanu, cita starpā, piemēram, ūdens objektos, kurus izmanto dzeramā ūdens ieguvei. Piekļuve papildu uzraudzības datiem varētu palīdzēt darbības vērst uz to, lai novērstu ar AAL lietošanu saistīto ietekmi uz vidi (sk. **52.** punktu).

2. ieteikums. Uzlabot piekļuvi statistikai par augu aizsardzības līdzekļiem

Lai uzlabotu statistiku un vides uzraudzību, Komisijai, pārskatot regulu par AAL statistiku, vajadzēs risināt šādus jautājumus:

- a) atcelt ierobežojošās prasības attiecībā uz AAL statistikas datu apkopošanu (3. panta 4. punkts), lai varētu publicēt noderīgāku statistiku (piemēram, datus par AAL ar zemu riska pakāpi un aktīvām vielām ar specifiskām īpašībām);

- b) precizēt, uzlabot un saskaņot prasības attiecībā uz ES statistiku par AAL lietošanu lauksaimniecībā (II pielikums), lai to padarītu pieejamāku, salīdzināmāku un noderīgāku.

Izpildes termiņš: 2023. gads.

72 Direktīvas mērķis ir samazināt ar AAL lietošanu saistīto risku un ietekmi. 2019. gada novembrī Komisija publicēja aplēsi par ES mēroga riskiem un ietekmi, kas saistīta ar AAL lietošanu, aprēķinot abus nesen pieņemtos saskaņotos riska indikatorus (sk. 53.–58. punktu). Neviens no indikatoriem neparāda, cik sekmīgi ar direktīvu ir sasniegts ES mērķis saistībā ar AAL ilgtspējīgu izmantošanu.

73 Pirmā indikatora (par pamatu izmantojot AAL sastāvā esošo aktīvo vielu pārdošanas statistiku) lietderīgumu ierobežo tas, ka netiek ņemts vērā, kā, kad un kur AAL tiek izmantoti. Izvērstu un noderīgu analīzi ierobežo arī konfidencialitātes noteikumi.

74 Otrais indikators ir balstīts uz dalībvalstu piešķirto ārkārtas atļauju skaitu. Lai gan var būt vērtīgi vākt datus par ārkārtas atļauju skaitu, šis indikators nesniedz nekādu informāciju par lietošanu vai saistīto risku (sk. 59.–60. punktu).

3. ieteikums. Izstrādāt labākus riska indikatorus

Lai novērtētu progresu politikas mērķu sasniegšanā, Komisijai jāuzlabo saskaņotie riska indikatori vai jāizstrādā jauni indikatori, kuros attiecībā uz II saskaņoto riska indikatoru, lauksaimniecības platībām vai aktīvās vielas apjomiem, kā arī attiecībā uz I saskaņoto riska indikatoru būtu ņemts vērā veids, kādā AAL tiek izmantoti.

Izpildes termiņš: 2023. gads.

Šo ziņojumu 2020. gada 8. janvāra sēdē Luksemburgā pieņēma I apakšpalāta, kuru vada Revīzijas palātas loceklis *Nikolaos Milionis*.

Revīzijas palātas vārdā –

Klaus-Heiner Lehne
priekšsēdētājs

Pielikumi

I pielikums. Galvenie ES noteikumi par augu aizsardzības līdzekļiem

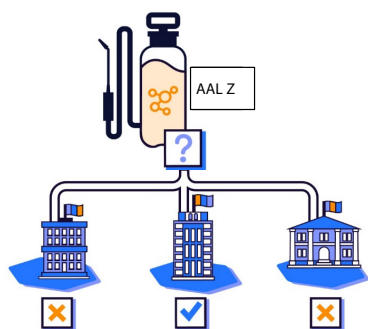
- Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 21. oktobra Regula (EK) Nr. 1107/2009 par augu aizsardzības līdzekļu laišanu tirgū, ar ko atceļ Padomes Direktīvas 79/117/EEK un 91/414/EEK
- Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 21. oktobra Direktīva 2009/128/EK, ar kuru nosaka Kopienas sistēmu pesticīdu ilgtspējīgas lietošanas nodrošināšanai
- Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 21. oktobra Direktīva 2009/127/EK, ar ko Direktīvu 2006/42/EK groza attiecībā uz pesticīdu lietošanas mašīnām
- Eiropas Parlamenta un Padomes 2005. gada 23. februāra Regula (EK) Nr. 396/2005, ar ko paredz maksimāli pieļaujamos pesticīdu atlieku līmeņus augu un dzīvnieku izcelsmes pārtikā un barībā
- Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 25. novembra Regula (EK) Nr. 1185/2009 attiecībā uz statistiku par pesticīdiem

II pielikums. Galvenie pasākumi augu aizsardzības līdzekļu drošības novērtēšanā Eiropas Savienībā

Aktīvās vielas apstiprināšana, ko veic ES

- 1** Uzņēmums X iesniedz pieteikumu aktīvās vielas Y apstiprināšanai ES dalībvalstī, lai to iekļautu augu aizsardzības līdzeklī (AAL) Z. Ziņotāja dalībvalsts (ZDV) veic aktīvās vielas zinātnisko un tehnisko novērtēšanu un sagatavo novērtējuma ziņojumu.
- 2** Eiropas Pārtikas nekaitīguma iestāde (EFSA) atbild par riska novērtēšanu. Tā rīko sabiedrisko apspriešanu un kopā ar ES dalībvalstīm veic ZDV sagatavotā novērtējuma ziņojuma salīdzinošo pārskatīšanu. Savus secinājumus EFSA nosūta Eiropas Komisijai.
- 3** Komisija atbild par riska pārvaldību. Pamatojoties uz EFSA secinājumiem, tā ierosina regulatīvajai komitejai, kuras sastāvā ir dalībvalstu pārstāvji, apstiprināt vai neapstiprināt vielu Y. Komiteja balso un sniedz atzinumu par šo priekšlikumu, un pēc tam Komisija pieņem regulu, ar ko apstiprina vai neapstiprina aktīvo vielu Y.

Augu aizsardzības līdzekļa lietošanas atļauja, ko piešķir dalībvalsts

- 4** Dalībvalstis nolemj, vai atļaut lietot AAL Z (un citus AAL), kas satur apstiprināto aktīvo vielu Y, ņemot vērā lauksaimniecības un vides apstākļus to teritorijā. Atļaujas turētājs vienā dalībvalstī var saņemt tā paša AAL Z lietošanas atļauju (pēc vietējās pārskatīšanas) citā dalībvalstī, ja apstākļi ir salīdzināmi (saskaņā ar savstarpējās atzīšanas principu).

Piezīme: sīkāku informāciju par aktīvo vielu apstiprināšanu sk.

https://ec.europa.eu/food/plant/pesticides/approval_active_substances_en. Sīkāku informāciju par AAL atļauju piešķiršanu sk.

https://ec.europa.eu/food/plant/pesticides/authorisation_of_ppp_en.

Avots: ERP, pamatojoties uz Komisijas sniegto informāciju.

III pielikums. Integrētās augu aizsardzības vispārīgie principi, kas noteikti direktīvas III pielikumā

- 1) Kaitīgo organismu profilakse un/vai ierobežošana būtu jāpanāk vai jāveicina ar dažādām, tostarp jo īpaši šādām darbībām:
 - kultūraugu maiņu (augseku),
 - atbilstīgu kultivēšanas paņēmienu izmantošanu (piemēram, cietas sēklas gultnes paņēmiens, sēšanas laiks un biežība, pasējas izmantošana, saudzējošā augsnes apstrāde, atzarošana un tiešā sēšana),
 - vajadzības gadījumā — izturīgu/tolerantu šķirņu un standarta/sertificētas sēklas un stādāmā materiāla izmantošanu,
 - sabalansētas mēslošanas, kaļķošanas un apūdeņošanas/nosusināšanas praksi,
 - kaitīgo organismu izplatības profilaksi ar higiēnas pasākumu palīdzību (piemēram, regulāri tīrot mehānismus un iekārtas),
 - svarīgu derīgo organismu aizsargāšanu un vairošanu, piemēram, ar atbilstīgiem augu aizsardzības pasākumiem vai izmantojot ekoloģisku infrastruktūru ražošanas vietās un ārpus tām.
- 2) Kaitīgiem organismiem ir jāveic monitorings, izmantojot atbilstīgas metodes un instrumentus, ja tādi ir pieejami. Šādiem atbilstīgiem instrumentiem būtu jāietver novērojumi lauka apstākļos, kā arī, ja iespējams, zinātniski pamatoti brīdinājumi, prognozes un diagnostika agrīnā attīstības posmā, kā arī profesionāli kvalificētu konsultantu padomi.
- 3) Pamatojoties uz monitoringa rezultātiem, profesionālajam lietotājam ir jāizlemj, vai un kad izmantot augu aizsardzības pasākumus. Lēmumu pieņemšanai būtiski ir noteikt skaidras un zinātniski pamatotas kaitīguma robežvērtības. Ja iespējams, pirms apstrādes jāņem vērā kaitīgo organismu kaitīguma robežvērtības, kas noteiktas attiecīgajam reģionam, konkrētajām zonām, kultūraugiem un konkrētiem klimatiskajiem apstākļiem.
- 4) Ķīmisku līdzekļu vietā jāizvēlas ilgtspējīgas bioloģiskās, fiziskās un citas neķīmiskās metodes, ja tās pietiekamā mērā nodrošina kaitīgo organismu ierobežošana.
- 5) Pielietotajiem pesticīdiem ir jābūt ar iespējami šaurāku iedarbības spektru, un to blakusiedarbībai uz cilvēku veselību un vidi ir jābūt minimālai.

- 6) Profesionālajiem lietotājiem būtu jālieto pesticīdi un jāveic citas darbības tikai vajadzīgajā apjomā, piemēram, samazinot devas, mazinot lietošanas biežumu vai lietojot tos atsevišķās lauka vietās, izvērtējot, vai riska līmenis veģetācijai ir pieņemams un nepalielina pret pesticīdiem izturīgu kaitīgo organismu populāciju attīstību.
- 7) Ja ir konstatēts kaitīgo organismu izturības paaugstināšanās risks un ja to daudzuma līmenis prasa atkārtotu pesticīdu lietošanu, būtu jāpiemēro pieejamās pretizturības stratēģijas, lai saglabātu produktu iedarbību. Tas var ietvert kombinētu pesticīdu lietošanu ar dažādiem iedarbības mehānismiem.
- 8) Balstoties uz pesticīdu lietošanas reģistriem un kaitīgo organismu uzraudzību, profesionālajiem lietotājiem būtu jāpārbauda izmantoto augu aizsardzības pasākumu iedarbība.

Termini un saīsinājumi

Aizstājama viela: aktīvā viela ar noteiktām īpašībām, kas ES dalībvalstīm ir jānovērtē, lai noteiktu, vai to var nomainīt (aizstāt) ar citiem piemērotiem risinājumiem (ķīmiskiem un neķīmiskiem).

Aktīvā viela: augu aizsardzības līdzekļa aktīvais komponents, kas iedarbojas uz kaitīgajiem organismiem vai augu slimībām.

Augu aizsardzības līdzekļi (AAL): produkti, kas sastāv no aktīvajām vielām vai satur tās un ir paredzēti tam, lai aizsargātu augus vai augu produktus no kaitīgiem organismiem vai nepieļautu šādu organismu iedarbību, ietekmētu augu dzīvības procesus, saglabātu augu produktus, iznīcinātu nevēlamus augus vai augu daļas vai apturētu vai novērstu augu nevēlamu augšanu.

Augu aizsardzības līdzekļi ar zemu riska pakāpi: līdzekļus, kas satur aktīvās vielas ar apstiprinātu zemu riska pakāpi, atļauts lietot kā augu aizsardzības līdzekļus ar zemu riska pakāpi. Aktīvo vielu var apstiprināt kā vielu ar zemu riska pakāpi, ja tā atbilst parastajiem apstiprināšanas kritērijiem, kā arī zemas riska pakāpes kritērijiem, kas noteikti Regulas (EK) Nr. 1107/2009 II pielikuma 5. punktā.

Integrētā augu aizsardzība (IAA): visu pieejamo augu aizsardzības paņēmieni rūpīga izvērtēšana un tai sekojoša tādu atbilstošu pasākumu integrēšana, kas nepieļauj kaitīgo organismu populāciju vairošanos, saglabā augu aizsardzības līdzekļu lietošanu un citu iedarbības veidu izmantošanu ekonomiski un ekoloģiski pamatotā līmenī un samazina vai minimizē risku cilvēku veselībai un videi. Integrētās augu aizsardzības mērķis ir veselīgu kultūraugu audzēšana ar iespējami mazāku nelabvēlīgo ietekmi uz agroekosistēmām, veicinot dabisku kaitīgo organismu ierobežošanas mehānismu izmantošanu.

KLP: kopējā lauksaimniecības politika.

Pesticīdi: augu aizsardzības līdzekļi un biocīdi.

**KOMISIJAS ATBILDES UZ EIROPAS REVĪZIJAS PALĀTAS ĪPAŠO ZIŅOJUMU
“AUGU AIZSARDZĪBAS LĪDZEKĻU ILGTSPĒJĪGA LIETOŠANA: IEROBEŽOTS
PROGRESS RISKU NOVĒRTĒŠANĀ UN SAMAZINĀŠANĀ”**

KOPSAVILKUMS

I. Komisija ir ieguldījusi ievērojamas pūles, lai nodrošinātu Pesticīdu ilgtspējīgas lietošanas direktīvas (PILD) īstenošanu, tostarp izstrādājusi saskaņotus riska indikatorus. Saskaņotais riska indikators Nr. 1, kura pamatā ir tirgū laisto darbīgo vielu daudzumi, liecina par riska samazināšanos kopš PILD stāšanās spēkā, tomēr risku varētu samazināt vēl daudz vairāk, pilnvērtīgāk īstenojot PILD un it īpaši plašāk izmantojot integrēto augu aizsardzību, arī vairāk lietojot neķīmiskas kaitēkļu ierobežošanas metodes.

II. Papildus integrētajai augu aizsardzībai nozīmīgs veids, kā panākt augu aizsardzības līdzekļu (AAL) ilgtspējīgu lietošanu, ir bioloģiskā lauksaimniecība¹, un kopš 1991. gada ir ieviests ES tiesiskais regulējums, kas paredz konkrētas prasības bioloģiskajai ražošanai, konkrēti — ierobežo AAL lietošanu un lielā mērā izslēdz sintētisku ķīmisko vielu izmantošanu.

IV. Komisija uzskata, ka ES rīcības rezultātā ir samazinājies AAL lietošanas radītais risks. Lai gan sākums bija lēns, Komisija ir daudz darījusi, lai uzlabotu Direktīvas 2009/128/EK īstenošanu dalībvalstīs. Turklāt Komisijas aprēķini liecina, ka laikā no 2011. gada līdz 2017. gadam saskaņotais riska indikators Nr. 1 ir pazeminājies par 20 %.

V. Komisija ir apzinājusi labus integrētās augu aizsardzības (IAA) īstenošanas un veicināšanas piemērus vairākās dalībvalstīs². IAA īstenošanas panākšana dalībvalstīs ir vēl jāuzlabo — par to liecina Komisijas 2017. gada ziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei, kā arī individuālie revīzijas ziņojumi par 2018. un 2019. gadā veiktajām revīzijām dalībvalstīs, kas publicēti Veselības un pārtikas nekaitīguma ģenerāldirektorāta tīmekļa vietnē³.

VI. Komisija piekrīt, ka kopējā lauksaimniecības politika (KLP) var palīdzēt atbalstīt AAL ilgtspējīgu lietošanu, un uzskata, ka daudzas prasības, kas ir svarīgas ilgtspējīgai lietošanai, jau tiek piemērotas. Tomēr varētu darīt vairāk, lai tiktu ņemts vērā tiesiskais regulējums, un priekšlikumā par turpmāko KLP ir ietverti attiecīgi pārbaudāmi direktīvas elementi, tostarp ar integrēto augu aizsardzību saistītie.

VIII. Komisijai jārīkojas atbilstoši spēkā esošajiem statistikas jomas tiesību aktiem, ievērojot prasības par datu konfidencialitāti un apkopošanu. Par nepilnībām, kas saistītas ar statistikas pieejamību, Komisija 2017. gadā informēja ziņojumā Eiropas Parlamentam un Padomei⁴. Komisija piekrīt, ka būtu jāuzlabo ar AAL tirdzniecību un izmantošanu lauksaimniecībā saistītās ES statistikas pieejamība, un ir sākusi pētīt iespējas šajā nolūkā pilnveidot tiesību aktus.

X. Pirmais apakšpunkts. Komisija piekrīt ieteikuma pirmajai daļai un daļēji piekrīt ieteikuma otrajai daļai par kopējo lauksaimniecības politiku. Komisijas tiesību aktu priekšlikumos par turpmāko KLP ir

¹ Direktīvas 2009/128/EK 14. panta 1. punktā ir noteikts, ka dalībvalstis veic visus vajadzīgos pasākumus, lai sekmētu augu aizsardzību, kurā lieto maz pesticīdu, pēc iespējas dodot priekšroku risinājumiem, kas neprasa lietot ķīmiskus līdzekļus, kā arī norādīts uz IAA un bioloģisko lauksaimniecību, ko reglamentē Padomes 2007. gada 28. jūnija Regula (EK) Nr. 834/2007 par bioloģisko ražošanu un bioloģisko produktu marķēšanu, kura aizstāta ar jauno 2018. gada 30. maija Regulu (ES) 2018/848.

² Pārskata ziņojums par pesticīdu ilgtspējīgu lietošanu (DG(SANTE) 2017-6792): http://ec.europa.eu/food/audits-analysis/overview_reports/details.cfm?rep_id=114.

³ http://ec.europa.eu/food/audits-analysis/audit_reports/index.cfm.

⁴ COM(2017) 109 final: KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI par to, kā tiek īstenota Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 25. novembra Regula (EK) Nr. 1185/2009 attiecībā uz statistiku par pesticīdiem.

ietverti tie vispārīgie IAA principi, kuriem atbilst izmērāmas prasības, ko var pārbaudīt saimniecību līmenī. Tomēr noteikt prasības saimniecībām atbilstoši nosacījumu sistēmas noteikumiem un pamatojoties uz ES tiesību aktiem, tostarp noteikumiem par IAA, ir dalībvalstu atbildība.

Otrais apakšpunkts. Komisija pieņem šo ieteikumu. Komisija pēta iespējas šajā ziņā uzlabot tiesību aktus. Tomēr šā ziņojuma sagatavošanas brīdī nav zināms, vai būs jauni tiesību aktu priekšlikumi.

Trešais apakšpunkts. Komisija daļēji pieņem 3. ieteikumu. Tā veiks ieteiktos pasākumus. Tomēr Komisija uzskata, ka tas būs izpildāms piedāvātajā termiņā tikai tad, ja dalībvalstis piekritīs sniegt attiecīgos datus.

APSVĒRUMI

13. Direktīvas transponēšanas laikā (2010./2011. g.) Komisija neveica padziļinātu un sistemātisku pārbaudi par to tiesību aktu pilnīgumu un pareizību, ar ko dalībvalstis transponēja PILD, bet, veicot vairākus apsekojumus un pētījumus, pārliecinājās, ka transponēšana ir notikusi. Papildus tam Komisija apspriedās ar dalībvalstīm PILD darba grupā, novērtēja valstu rīcības plānus, organizēja apmācību, kā arī darbseminārus un projektus, kuru ietvaros varēja sadarboties ar dalībvalstu ekspertiem, lai apmainītos ar informāciju par to, kā praksē transponēti un īstenoti atsevišķi PILD noteikumi. Kopš tā laika ir veikti dažādi pasākumi, lai panāktu saskaņotu īstenošanu, un Veselības un pārtikas nekaitīguma ģenerāldirektorāts veic revīzijas un faktu vākšanas misijas, kurās pārbauda, vai nav kādu nepilnību, kas saistītas ar transponēšanas problēmām.

Kopēja atbilde par 15. un 16. punktu. Lai gan sākums bija lēns, AAL ilgtspējīgas lietošanas jomā kopš 2016. gada bijusi vērojama aktīvāka rīcība.

16. Lai sagatavotu Komisijas otro ziņojumu EP un Padomei, Komisija izvērtēja dalībvalstu pārskatītos valsts rīcības plānus, kas iesniegti līdz 2019. gada februāra beigām.

20. Programmai “Apvārsnis 2020” sekos nākamā pētniecības un inovācijas pamatprogramma “Apvārsnis Eiropa”, kuras ietvaros tiks turpināts atbalsts ar IAA saistītiem pasākumiem. Programmas “Apvārsnis 2020” atbalstītie daudzpusējie pētniecības projekti un EIP darba grupu inovāciju projekti (KLP) nodrošina, ka IAA risinājumi un zināšanas par IAA metodēm, ar ko apmainās Lauksaimniecības zināšanu un inovācijas sistēmas (AKIS) dalībnieki, tiek radīti kopā ar galalietotājiem; tādējādi palielinās šo inovāciju lietošana praksē.

21. Priekšroka jādod ilgtspējīgiem bioloģiskiem, fiziskiem un citiem paņēmieniem bez ķīmisku līdzekļu lietošanas, ja tie nodrošina pietiekamu augu aizsardzību.

24. Komisija veltīja daudz laika un resursu IAA veltītās apmācību programmas “Labāka apmācība nekaitīgai pārtikai” izstrādei un īstenošanai. Turklāt Komisija sniedza atbalstu IAA ieviešanai praksē — tika organizēts darbseminārs dalībvalstīm, kas notika 2019. gada maijā.

IAA ieviešana un īstenošana ir viens no aspektiem, ko sistemātiski izvērtē dalībvalstīs veiktajās revīzijās. Ja tiek konstatētas nepilnības, dalībvalstu iestādēm sniedz ieteikumus, kuru izpildei sistemātiski seko līdzi, lai pārliecinātos, ka iestādes veic pienācīgus korektīvos pasākumus.

26. No 2014. gada 1. janvāra AAL profesionālajiem lietotājiem ir jāievēro vispārīgie IAA principi, kas norādīti PILD III pielikumā. Svarīgi, lai iestādes, veicot pārbaudes lauku saimniecībās, piemēro IAA īstenošanas vērtēšanas kritērijus, lai konstatētu atbilstību vai neatbilstību. Komisija 2017. gada ziņojumā EP un Padomei⁵ norādīja, ka IAA īstenošanas panākšana dalībvalstīs ir jāuzlabo.

IAA ieviešana un īstenošana ir viens no aspektiem, ko sistemātiski izvērtē dalībvalstīs veiktajās revīzijās. Ja tiek konstatētas nepilnības, dalībvalstu iestādēm sniedz ieteikumus, kuru izpildei sistemātiski seko līdzi, lai pārliecinātos, ka iestādes veic pienācīgus korektīvos pasākumus.

Kopēja atbilde par 28.–31. punktu

Komisija uzskata, ka pašreizējā KLP nav nepietiekama, bet gluži pretēji — palīdz panākt IAA īstenošanu lauku saimniecībās. Revīzijas palātas minētie instrumenti, kā arī vairāki citi dalībvalstīm pieejami instrumenti atbilstoši un efektīvi veicina pesticīdu ilgtspējīgu lietošanu un IAA, un tā tas būs arī turpmāk.

Saistībā ar tiešajiem maksājumiem KLP “zaļināšanas” sistēmā ir paredzēta bioloģiskās daudzveidības teritoriju minimālā daļa, kā arī kultūraugu dažādošana — abi šie aspekti ir svarīgi IAA īstenošanai. Arī lauku attīstības politika paredz pesticīdu lietošanas ierobežojumus, kas saistīti ar Ūdens pamatdirektīvas īstenošanu. Papildus ieguldījumiem attiecīgā aprīkojumā KLP atbalsta arī zināšanu nodošanas un informācijas izplatīšanas pasākumus, kā arī konsultāciju pakalpojumus lauksaimniekiem, un tie ietver arī IAA veicināšanu. Nozīmīga ir arī Eiropas inovācijas partnerības (*EIP-AGRI*) atbalstītā sadarbība starp lauksaimniekiem, pētniekiem un konsultāciju pakalpojumu sniedzējiem; tās ietvaros iespējams rast inovatīvus veidus, kā samazināt AAL lietošanu un īstenot IAA.

KLP ietver arī bioloģiskās lauksaimniecības tiesisko regulējumu (2017. gadā bioloģiski apsaimniekotā platība bija 12,6 miljoni ha), un ir iespējams saņemt finansiālu atbalstu lauku attīstības jomā. Bioloģiskajā ražošanā tiek piemēroti īpaši principi un ir noteiktas prasības, kas ir plašākas par IAA principiem un cita starpā paredz augseku, kā arī stingri ierobežo, kurus AAL drīkst izmantot. Konsultācijas par bioloģisko lauksaimniecību ir pieejamas arī lauku saimniecību konsultāciju dienestos.

IAA attīstībai ļoti nozīmīga ir arī pētniecība, kas papildina KLP pasākumus. Skatīt atbildi par 20. punktu.

Turpmākās KLP priekšlikumā ir nostiprināti šie pasākumi AAL ilgtspējīgas lietošanas un IAA jomā. Papildus tam priekšlikumā ir ierosināts turpmākajos nosacījumos iekļaut IAA principu svarīgākos aspektus, it īpaši augsekas principu un bioloģiskās daudzveidības teritoriju prasības, kā arī citus atbilstošus PILD noteikumus. Būtisks ir Komisijas priekšlikums labāk integrēt lauksaimnieku konsultāciju sistēmu un labāk sasaistīt to ar pētniecību, kā arī pārnest KLP tīklos pieejamās zināšanas. Tā kā tiks ieviestas I pīlāra ekoshēmas un II pīlāra pārvaldības saistības, dalībvalstīm salīdzinājumā ar pašreizējo 2014.–2020. gada periodu būs daudz lielāka rīcības brīvība precīzāk pielāgot pesticīdu ilgtspējīgas lietošanas un IAA praksei sniegto atbalstu, ņemot vērā konkrētos vajadzību novērtējumus katrā valstī.

32. Daudzi paņēmieni, kas ir svarīgi IAA, šobrīd jau ir iekļauti ES prasībās, un tiek veiktas attiecīgas pārbaudes. Savstarpējās atbilstības sistēma cita starpā ietver prasības, kas vērstas uz augšnes aizsardzību un bioloģiskās daudzveidības veicināšanu, kā arī pesticīdu pareizu lietošanu. Pašreizējās zaļināšanas prasības paredz kultūraugu dažādošanu (kā Šveicē) un platības, kas veltītas bioloģiskās daudzveidības uzlabošanai.

33. Par to, ka tad, kad tas iespējams, direktīvas attiecīgās daļas jāiekļauj savstarpējās atbilstības sistēmā, likumdevējs paziņoja laikā, kad tika pieņemti tiesību akti par 2014.–2020. gada periodu. Līdz ar to Komisija nevarēja ieviest šīs izmaiņas jau KLP 2014.–2020. gada perioda sākumā. Komisija nolēma, ka piemērotāk būtu to ierosināt nākamajā KLP reformā, nevis 2014.–2020. gada periodā.

34. Komisija uzskata, ka plānotā nosacījumu sistēma ietver IAA vispārīgos principus, kas ir piemēroti nosacījumu izvirzīšanai. Iecerētā laba lauksaimniecības un vides stāvokļa (LLVS) standartu sistēma ietvers obligātu augseku (LLVS 8. standarts) un bioloģiskās daudzveidības teritorijas (LLVS 9. standarts), kas ir 1. vispārīgā principa būtiski elementi. Dalībvalstis var 1. vispārīgā principa aprakstā minētos piemērus īstenot arī ar LLVS 1. standartu (ilggadīgo zālāju uzturēšana), LLVS 2. standartu (mitrāju un kūdrāju aizsardzība), LLVS 3. standartu (buferjoslas), LLVS 5. standartu (saimniecību ilgtspējas instruments barības vielu jomā), LLVS 6. standartu (augšnes apstrādes pārvaldība) un LLVS 7. standartu (kailas zemes nepieļaušana). Plānotā nosacījumu sistēma ietvers

nosacījumus, kas attiecas uz AAL pareizu lietošanu, — ar to ir saistīta tiesību aktos noteiktā pārvaldības prasība Nr. 12, kura nosaka tiesisko regulējumu attiecībā uz 5., 6. un 7. vispārīgo IAA principu. Šie principi paredz AAL lietošanu uz pareizajiem kultūraugiem, pareizā daudzumā un biežumā, pareizajā laikā un ņemot vērā ietekmi uz vidi un kaitīgo organismu izturību. Pārējie vispārīgie IAA principi (2., 3. un 8. princips) attiecas uz vispārīgo pieeju, kas jāievēro lauksaimniekam, tāpēc tie nav piemēroti nosacījumu izvirzīšanai. Tomēr saimniecību konsultāciju pakalpojumi, kas ir svarīgs instruments IAA īstenošanai, turpmākās KLP ietvaros tiks turpināti, un tiks sniegtas konsultācijas par visiem vispārīgajiem IAA principiem.

37. Lai atvieglotu šādu darbīgo vielu apstiprināšanu, Komisija ir izveidojusi darba grupu, kuras uzdevums ir izvērtēt datu prasības un novērtēšanas principus ar mērķi tos atjaunināt.

38. Vēl viens iemesls ir tāds, ka šādi AAL satur papildvielas, kas atbilst “vielas, kas rada bažas” definīcijai, un tādēļ šos AAL nevar klasificēt kā zema riska AAL.

42. Komisija pieņem zināšanai, ka 7. attēls liecina, ka Nīderlandē un Francijā netiek ievēroti AAL regulā noteiktie termiņi.

43. Pastāv ievērojamas atšķirības starp dalībvalstīm, un Komisija faktiski ir izpildījusi visas darbības, kas tai jāveic saskaņā ar īstenošanas plānu. Tas ir apliecināts progresā ziņojumā, kas iesniegts Lauksaimniecības un zivsaimniecības padomei 2019. gada jūlijā.

46. Vairākas no vielām, kas vairs nav apstiprinātas lietošanai augu aizsardzības līdzekļos, bet ko joprojām uzrauga virszemes ūdeņos, ir aizliegtas tikai nesen un/vai joprojām ir sastopamas virszemes ūdeņos tādēļ, ka tās ir noturīgas, tiek lietotas nelikumīgi, nosēžas ūdeņos no atmosfēras vai izskalojas no atkritumu poligoniem/izgāztuvēm. Dažas šādas vielas joprojām ražo vai izmanto citos procesos, piemēram, rūpniecībā.

Gruntsūdeņu monitoringa ietvaros dalībvalstīm ir jāuzrauga visas attiecīgās pesticīdu sastāvā esošās darbīgās vielas, kā arī to metabolīti, noārdīšanās un ķīmisko reakciju produkti; to koncentrācija jāsalīdzina ar kvalitātes standartiem atsevišķu pesticīdu līmenī un attiecībā uz kopējo pesticīdu daudzumu. Atsevišķo pesticīdu un kopējā pesticīdu daudzuma kvalitātes standarti, kas paredzēti Gruntsūdeņu direktīvā, ir iekļauti arī Dzeramā ūdens direktīvā. Monitorings, ko veic atbilstoši minētajai direktīvai, var sniegt informāciju arī par AAL lietošanas ietekmi uz vidi.

48. Komisijai jārīkojas atbilstoši spēkā esošajiem statistikas jomas tiesību aktiem, ievērojot prasības par datu konfidencialitāti un apkopošanu.

Par nepilnībām, kas saistītas ar statistikas pieejamību, Komisija 2017. gadā informēja ziņojumā Eiropas Parlamentam un Padomei⁶.

58. Uzreiz pēc direktīvas pieņemšanas 2009. gadā tika sākti dažādu indikatoru izstrādes darbs. Piemēram, tika īstenoti tādi ES finansēti projekti kā pesticīdu radīta riska saskaņoto indikatoru projekts (*HAIR*) ar mērķi izstrādāt ES mēroga indikatorus, ar ko novērtēt AAL lietošanas radīto risku un ietekmi. Šie centieni tomēr bija nesekmīgi, jo nebija pieejami nepieciešamie dati.

61. Apspriežu ar dalībvalstīm sākotnējos posmos (apspriedes notika īpašā darba grupā, kā arī PILD darba grupā) dažas dalībvalstis izteica bažas par svērumiem. Tomēr, kad atgriezeniskās saites mehānisma ietvaros notika plašāka apspriešana, būtiski iebildumi netika izvirzīti, un balsošanas brīdī skaidrs, kvalificēts vairākums atbalstīja ierosinātos svērumus — pret tiem balsoja tikai divas dalībvalstis. Sekojošajā pārbaudes periodā ne Padome, ne Parlaments neiesniedza nekādus iebildumus pret ierosinātajiem svērumiem.

⁶ COM(2017) 109 final: KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI par to, kā tiek īstenota Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 25. novembra Regula (EK) Nr. 1185/2009 attiecībā uz statistiku par pesticīdiem.

62. Vietas vairs netiek apstiprinātas, jo tās rada veselības un/vai vides apdraudējumus, kas noteikti (dalībvalstu un EFSA) zinātniskā novērtējumā. Šādu vielu neapstiprināšana un tai sekojoša lietošanas pārtraukšana, objektīvi vērtējot, veicina riska samazināšanos. Tādēļ tika pieņemts apzināts politisks lēmums piešķirt šīm vielām augstu svērumu.

SECINĀJUMI UN IETEIKUMI

64. Komisija uzskata, ka ES rīcības rezultātā ir samazinājies AAL lietošanas radītais risks. Lai gan sākums bija lēns, Komisija ir daudz darījusi, lai uzlabotu Direktīvas 2009/128/EK īstenošanu dalībvalstīs. Turklāt Komisijas aprēķini liecina, ka laikā no 2011. gada līdz 2017. gadam saskaņotais riska indikators Nr. 1 ir pazeminājies par 20 %.

66. Dalībvalstu iestādēm ir jānodrošina, ka profesionālie lietotāji ievēro šo prasību. Lai lemtu par atbilstību vai neatbilstību, dalībvalstu iestādēm jāizmanto skaidri vērtēšanas kritēriji.

Atbilstoši subsidiaritātes principam IAA vispārīgo principu izteikšana praktiskos kritērijos ir dalībvalstu uzdevums, bet Komisija turpinās šajā saistībā sniegt dalībvalstīm atbalstu.

67. Pašreizējā KLP sekmē direktīvas īstenošanu. Šajā ziņā lietderīgi pasākumi ir savstarpējās atbilstības sistēma, saimniecību konsultatīvā sistēma, tiešo maksājumu zaļināšana, darbības programmas augļu un dārzeņu nozarē, bioloģiskā ražošana, agrovīdēs un klimata pasākumi, ieguldījumi, atbalsts pētniecībai, zināšanu apmaiņa un konsultācijas.

Atbilstoši Komisijas priekšlikumam nākotnē KLP vēl vairāk stiprinās šo devumu. Iecerētā nosacījumu sistēma no jauna ietvers attiecīgos direktīvas noteikumus, tostarp IAA vispārīgos principus, kas atzīti par piemērotiem šim instrumentam. Nosacījumu sistēma uzlabos lauksaimnieku izpratni, mudinot viņus pieņemt attiecīgās metodes, jo pretējā gadījumā tiem būs risks saņemt mazākus KLP maksājumus. Papildus tam tiks ieviesti atbalstīti pasākumi (piemēram, ekoshēmas, pārvaldības saistības utt.), ko lauksaimnieki varēs īstenot brīvprātīgi un ko konsekventi izstrādās dalībvalstis; tie tiks iekļauti KLP plānos, ko apstiprinās Komisija. Tādējādi dalībvalstīm būs iespēja, ja nepieciešams, izstrādāt tādas KLP shēmas pesticīdu ilgtspējīgas lietošanas atbalstam, kas ir plašākas par tiesiskā regulējuma normām.

1. ieteikums. Veicināt izpildes panākšanu integrētās augu aizsardzības jomā

Komisija piekrīt 1. ieteikuma a) punktam.

Komisija daļēji piekrīt 1. ieteikuma b) punktam. Komisijas tiesību aktu priekšlikumos par turpmāko KLP ir ietverti tie vispārīgie IAA principi, kuriem atbilst izmērāmas prasības, ko var pārbaudīt saimniecību līmenī (sk. atbildi par 34. punktu). Tomēr noteikt prasības saimniecībām atbilstoši nosacījumu sistēmas noteikumiem un pamatojoties uz ES tiesību aktiem, tostarp noteikumiem par IAA, ir dalībvalstu atbildība. Tas, cik lielā mērā Komisija pārbaudīs, kā lauksaimnieki īsteno šos kritērijus, tiks precīzāk noteikts turpmākās KLP kontekstā.

2. ieteikums. Uzlabot piekļuvi statistikai par augu aizsardzības līdzekļiem

Komisija piekrīt 2. ieteikuma a) un b) punktam.

Komisija pēta iespējas šajā ziņā uzlabot tiesību aktus. Tomēr šā ziņojuma sagatavošanas brīdī nav zināms, vai būs jauni tiesību aktu priekšlikumi.

72. Publicētie saskaņotā riska indikatora Nr. 1 dati liecina, ka laikā no 2011. gada līdz 2017. gadam tas pazeminājies par 20 %.

73. Komisija uzskata — lai ņemtu vērā detalizētu informāciju par to, kā, kad un kur tiek lietoti pesticīdi, ir nepieciešami citi atbilstoši dati, ne tikai statistika. Šādu informāciju var sniegt tikai precīzāka monitoringa vai zinātnisku pētījumu dati.

3. ieteikums. Izstrādāt labākus riska indikatorus

Komisija daļēji pieņem 3. ieteikumu. Tā veiks ieteiktos pasākumus. Tomēr Komisija uzskata, ka tas būs izpildāms piedāvātajā termiņā tikai tad, ja dalībvalstis piekritīs sniegt attiecīgos datus.

Revīzijas darba grupa

ERP īpašajos ziņojumos tiek atspoguļoti rezultāti, kas iegūti, revidējot ES politikas jomas un programmas vai ar pārvaldību saistītus jautājumus konkrētās budžeta jomās. ERP atlasa un izstrādā šos revīzijas uzdevumus tā, lai tiem būtu pēc iespējas lielāka ietekme, konkrēti, tiek ņemts vērā risks, kādam pakļauta lietderība vai atbilstība, attiecīgo ienākumu vai izdevumu apjoms, paredzamie notikumi, kā arī politiskās un sabiedrības intereses.

Šo lietderības revīziju veica ERP locekļa *Nikolaos Milionis* vadītā I apakšpalāta “Dabas resursu ilgtspējīga izmantošana”. Revīziju vadīja ERP loceklis *Samo Jereb*, un viņam palīdzēja biroja vadītāja *Kathrine Henderson*, atbildīgais vadītājs *Robert Markus*, darbuzdevuma vadītāja *Charlotta Törneling*, darbuzdevuma vadītājas vietniece *Päivi Piki* un revidenti *Greta Kapustaitē*, *Antonella Stasia*, *Paulo Oliveira* un *Dainora Venckevičienė*. Lingvistisko atbalstu sniedza *Michael Pyper*.

No kreisās: *Antonella Stasia*, *Michael Pyper*, *Kathrine Henderson*, *Samo Jereb*, *Charlotta Törneling*, *Paulo Oliveira*, *Päivi Piki*, *Dainora Venckevičienė*.

Laika skala

Notikums	Datums
Revīzijas plāna pieņemšana / revīzijas sākums	23.1.2019.
Ziņojuma projekta oficiāla nosūtīšana Komisijai (vai citai revidējamai vienībai)	11.10.2019.
Galīgā ziņojuma pieņemšana pēc revīzijas konstatējumu saskaņošanas procedūras	4.12.2019.
Komisijas (vai citas revidējamās vienības) oficiālo atbilžu saņemšana visās valodās	21.1.2020.

AUTORTIESĪBAS

© Eiropas Savienība, 2020. gads

Eiropas Revīzijas palātas (ERP) atkalizmantošanas politiku īsteno ar [Eiropas Revīzijas palātas Lēmumu Nr. 6–2019](#) par atvērto datu politiku un dokumentu atkalizmantošanu.

Ja vien nav norādīts citādi (piem., individuālās autortiesību norādēs), ERP saturs, kurš pieder ES, ir licencēts saskaņā ar šādu starptautisku licenci: [Creative Commons Attribution 4.0 International \(CC BY 4.0\) licence](#). Tas nozīmē, ka atkalizmantošana ir atļauta, ja tiek sniegtas pienācīgas atsauces un norādītas izmaiņas. Atkalizmantošana nedrīkst sagrozīt dokumentu sākotnējo nozīmi vai jēgu. ERP nav atbildīga par atkalizmantošanas sekām.

Jums ir jānoskaidro papildu tiesības, ja konkrētā saturā attēlotas identificējamas privātpersonas, piem., attiecībā uz ERP darbinieku fotoattēliem, vai ja tas ietver trešās personas darbu. Ja atļauja ir saņemta, tā atceļ iepriekš minēto vispārējo atļauju un skaidri norāda uz visiem izmantošanas ierobežojumiem.

Lai izmantotu vai reproducētu saturu, kas nepieder ES, jums var būt jāprasa atļauja tieši autortiesību īpašniekiem.

1. attēls. © *Agriculture and Agri Food Canada (AAFC)*, [Open Government Licence- Canada \(OGL-Canada\)](#)

Programmatūra vai dokumenti, uz kuriem attiecas rūpnieciskā īpašuma tiesības, proti, patenti, preču zīmes, reģistrēti dizainparaugi, logotipi un nosaukumi, nav iekļauti ERP atkalizmantošanas politikā un jums nav licencēti.

Eiropas Savienības iestāžu un struktūru tīmekļa vietnēs, kas izvietotas domēnā europa.eu, ir atrodamas saites uz trešo personu vietnēm. Tā kā ERP šīs vietnes nekontrolē, iesakām rūpīgi iepazīties ar to privātuma un autortiesību politiku.

Eiropas Revīzijas palātas logotipa izmantošana

Eiropas Revīzijas palātas logotipu nedrīkst izmantot bez Eiropas Revīzijas palātas iepriekšējas piekrišanas.

PDF	ISBN: 978-92-847-4191-5	ISSN:1977-5717	doi:10.2865/013470	QJ-AB-19-026-LV-N
HTML	ISBN: 978-92-847-4171-7	ISSN:1977-5717	doi:10.2865/695666	QJ-AB-19-026-LV-Q

Augu aizsardzības līdzekļi (AAL) ir pesticīdi, kurus izmanto kultūraugu aizsardzībai. ES satvara mērķis ir panākt AAL ilgtspējīgu lietošanu, mazinot riskus un ietekmi uz cilvēku veselību un vidi un veicinot integrēto augu aizsardzību. Mēs konstatējām, ka Komisija un dalībvalstis ir veikušas pasākumus, lai veicinātu AAL ilgtspējīgu izmantošanu, bet ir panākts ierobežots progress saistīto risku mērīšanā un samazināšanā. Integrētās augu aizsardzības piemērošana lauksaimniekiem ir obligāta, taču tā netiek prasīta, lai saņemtu maksājumus saskaņā ar kopējo lauksaimniecības politiku, un tās izpilde ir vāja. Pieejamie ES statistikas dati un jaunie riska indikatori nelielina par to, cik sekmīgi ar politiku ir panākta augu aizsardzības līdzekļu ilgtspējīga izmantošana. Mēs sniedzam ieteikumus, kas saistīti ar integrētās augu aizsardzības pārbaudi saimniecību līmenī, AAL statistikas uzlabošanu un labāku riska indikatoru izstrādi.

ERP īpašais ziņojums saskaņā ar LESD 287. panta 4. punkta otro daļu.

EIROPAS
REVĪZIJAS
PALĀTA

Eiropas Savienības
Publikāciju birojs

EIROPAS REVĪZIJAS PALĀTA
12, rue Alcide De Gasperi
1615 Luxembourg
LUXEMBOURG

Tālrunis: +352 4398-1

Uzziņām: eca.europa.eu/lv/Pages/ContactForm.aspx
Timekļa vietne: eca.europa.eu
Twitter: @EUAuditors